

Sociale in- & uitsluiting in Kaapstad.

Hoe Bahá'í gelovigen omgaan met dit fenomeen in het dagelijks leven.

1

Merel Bleijerveld

---

¹ Omslagillustratie: Merel Bleijerveld. De foto illustreert voor mij de situatie in Kaapstad. Onder een strak blauwe hemel is er altijd een wolkje aan de lucht. Ik vraag me af of dit ook geldt voor de situatie die er nu is in Kaapstad en hoe de inwoners met elkaar omgaan.

Sociale in- & uitsluiting in Kaapstad.

Hoe Bahá'í gelovigen omgaan met dit fenomeen in het dagelijks leven.

Bachelorscriptie Culturele Antropologie

Merel Bleijerveld, 3534081

m.e.bleijerveld@uu.students.nl

Dyslectie

Begeleidster: Nienke Muurling

Universiteit Utrecht

Juni, 2012

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Deel I	7
Hoofdstuk 1: Het theoretisch kader	8
1.1 Sociale in- en uitsluiting door segregatie	8
1.2 Religie	9
1.3 Religie binnen de constructie van identiteit	10
1.4 Sociale in- en uitsluiting op basis van religie & identiteit	11
1.5 Sociale verandering; desegregatie	13
Hoofdstuk 2: De context	14
2.1 Kaapstad	14
2.2 Het religieuze landschap van Zuid – Afrika	15
2.3 Bahá’í gelovigen in Kaapstad	15
Deel II	17
Hoofdstuk 3: Kaapstad na de afschaffing van de apartheid	18
3.1 Van buiten lijkt alles mooier	18
3.2 Het is pas 18 jaar geleden	21
3.3 ‘Waar horen wij bij?’	23
Hoofdstuk 4: “Unity” is waar wij voor staan	26
4.1 Sociale in- en uitsluiting in dialoog	26
4.2 Naw Rúz	29
4.3 Leren van fouten	32
Conclusie	35
Dankwoord	38
Bibliografie	39
Bijlage I: Summary	42
Bijlage II: Statistieken	43
Bijlage III: Foto’s van in het veld	44

Inleiding

Na vier weken lang mailen, bellen en aandringen ben ik dan op weg naar Ramin². Samen ga ik met hem naar een *children's class* ergens in Kaapstad. In de auto bedenk ik van alles: waar ga ik heen, wat gaan we doen, kan ik wel 'antropoloog zijn', waar moet ik op letten, welke vragen moet ik stellen? Intussen verdwaal ik ook nog eens doordat in Kaapstad meerdere straten met dezelfde straatnaam bestaan. Eenmaal aangekomen staat Ramin daar op mij te wachten en we gaan snel weg, samen met zijn auto. "*So, you finally made it. You are a very brave girl coming all alone to Cape Town with no religious background. I am very pleased to welcome you into our community!*". Dit waren de eerste woorden die ik ontving van Ramin. Lichtelijk ongemakkelijk zat ik naast hem in de auto, nog steeds onbekend met de bestemming. Intussen vertelde Ramin ontzettend veel over het Bahá'í geloof en welke programma's zij allemaal hebben. Dit ging allemaal zo snel en het accent was nieuw waardoor ik niet alles onthouden heb. Na een half uur rijden kwamen we op de plek van bestemming. We waren in Eerste Rivier, een suburb van Kaapstad. De *children's class* werd gehouden bij een Bahá'í familie thuis, de familie Divali. Na de vader van de familie vluchtig een hand te hebben gegeven stapten we meteen weer in de auto om de kinderen te halen. We reden met twee auto's naar een pleintje waar kinderen tussen de leeftijd van 5 tot en met 12 overal vandaan kwamen en in de auto's stapten. Vol geladen met veertien kinderen reden we weer terug naar het huis van de familie Divali. Moeder en dochter Sareh Divali ontvingen ons hartelijk. De kinderen gingen overal zitten waar maar plek was op de twee half kapotte leren banken en twee rieten stoelen. Iedereen praatte door elkaar heen in het Afrikaans en Engels. Om 10.00 uur kon de les beginnen. Tijdens deze les leerden zij over *unity* en een gebed vanuit het Bahá'í geloof. Op het einde van de les mochten zij gaan tekenen. Zij moesten een zon na tekenen en daaronder de tekst schrijven: *So powerful is the light of unity that it will illumine the whole earth*'. Deze tekening mochten zij mee naar huis nemen om aan hun ouders te laten zien en de tekst uit hun hoofd te leren. Om half twaalf waren alle kinderen weer thuis gebracht door vader Divali en Ramin. Ik ben gebleven bij Sareh, de dochter van de familie. Zij is net 21 jaar geworden en geeft deze *children's class*. Op dat moment voelde ik mij al veel meer op mijn gemak.

Op 29 januari 2012 ben ik vertrokken naar Kaapstad in Zuid - Afrika. Vol goede moed en zin werd dat mijn nieuwe thuis voor de drie maanden die volgde (tot en met 27 april 2012), de plek waar ik mijn onderzoek ging doen onder de gemeenschap van aanhangers van het Bahá'í geloof. Deze religieuze groep heb ik gekozen vanwege hun ideologische principe van eenheid in verscheidenheid, ook wel omschreven als *unity*. Tijdens de apartheid was dit in Zuid - Afrika totaal niet aan de orde, waardoor ik het interessant vond om twee uitersten aan elkaar te koppelen. Daarnaast is het een relatief jong geloof, ontstaan in 1844, dat mijn interesse wekte omdat Bahá'ís nog steeds leren hoe ze het geloof staande moeten houden en hoe de aanhangers van het geloof hun principes willen overbrengen. Het geloof groeit met de mensen mee, waardoor het Bahá'í geloof constant verandert. Kaapstad heeft mij altijd geboeid vanwege de segregatie, die er is geweest tijdens de apartheid. De apartheid zelf is veelal onderzocht door onderzoekers vanuit allerlei velden en hierdoor niet meer heel vernieuwend om te bestuderen. Toch wilde ik hier iets mee doen, maar dan voornamelijk over de periode na 1994; de afschaffing van de apartheid. Hoe leven Zuid-Afrikanen nu in Kaapstad met elkaar en hoe kan ik dit

---

² Alle namen zijn pseudoniemen om op deze manier de privacy van mijn informanten te waarborgen.

verbinden aan het Bahá'í geloof dat staat voor eenheid in verscheidenheid? Mijn focus tijdens mijn onderzoeksperiode is gaandeweg veranderd en ook mijn centrale vraag. De vraag die centraal staat in mijn onderzoek luidt als volgt:

Hoe ziet de periode van desegregatie, na de afschaffing van de apartheid in 1994, er nu uit in Kaapstad en hoe proberen Bahá'í gelovigen met dit gegeven om te gaan in hun dagelijks leven?

Door in het begin sterk te focussen op het geloof en hoe desegregatie van invloed op het Bahá'í geloof is, ben ik veranderd naar desegregatie in Kaapstad in het algemeen en hoe Bahá'ís hierop inspelen op individueel niveau. Hoe geven zij vorm aan desegregatie vanuit hun geloof in hun dagelijks leven en op welke manier lukt hen dit en waar gaat het soms mis? Zij zijn maar een selecte groep van 342 aanhangers op het totaal aantal van 5.5 miljoen inwoners in Kaapstad, waardoor ik mij ben gaan focussen op het individuele niveau. Ik heb gemerkt dat zij met te weinig mensen zijn om daadwerkelijk een actieve rol te spelen binnen het begrip desegregatie, laat staan in de gehele stad. Veel mensen die ik gesproken heb, kenden dit geloof niet. Hierdoor werd het mij duidelijk dat ik de invloed van de Bahá'ís klein moest houden. Naar aanleiding hiervan heb ik me gericht op het bestuderen van hun dagelijks leven. Desegregatie kan tot op zekere hoogte gezien worden als het principe van het Bahá'í geloof 'unity': eenheid in verscheidenheid. Hierdoor kon ik wel observeren in hoeverre zij als gelovigen hiermee omgaan in hun leven.

Tijdens mijn veldwerk heb ik gebruikt gemaakt van verschillende methodes. Door een moeilijke eerste maand waarin ik geen toegang kreeg tot mijn onderzoeksgroep, ben ik mijn tijd strategisch gaan invullen: hierdoor ben ik participerende observaties gaan uitvoeren in Kaapstad zelf. Ik ben gaan opletten wat mij opviel tussen de interacties van de inwoners in het dagelijks leven zoals op een terrasje zitten of naar het park gaan. Ook tijdens het nachtleven heb ik gelet op hoe de jongeren van verschillende etniciteiten met elkaar omgaan. De jongeren zijn vrijwel allemaal tegen het einde van de apartheid geboren of erna. Ik wilde observeren of er sprake was van desegregatie onderling. Op deze manier kon ik zien hoe het leven, tot op zekere hoogte, eruit zag voor de mensen in het centrum. Daarnaast ben ik ook veel buiten het centrum geweest, waar de wijken gesegregeerd zijn als een gevolg van de apartheid. Elke bevolkingsgroep zoals voorheen tijdens de apartheid geassocieerd als wit, zwart of gekleurd woont in een andere wijk.

Toen ik eenmaal contact kreeg met enkele Bahá'ís, ben ik naar children's classes geweest om deze te observeren en een band op te bouwen met familie Divali waar deze lessen gehouden werden. Uiteindelijk heb ik meerdere Bahá'ís ontmoet tijdens de viering van Naw Rúz, nieuwjaarsdag op 21 maart. Ik kreeg contact met Jazmyne en met haar ben ik samen naar haar werk gegaan. Zij is arts in een kliniek in een township. Op deze manier kreeg ik de kans om te observeren of de praktijk overeenkwam met de principes die het Bahá'í geloof heeft.

Uiteindelijk ben ik naast participerende observatie ook Bahá'ís en studenten gaan interviewen. Dit bestond voornamelijk uit semigestructureerde interviews. Op deze manier kon ik specifiekere vragen stellen aan hen. De resultaten kon ik vergelijken met mijn observaties uit de praktijk. Doordat Bahá'ís erg druk waren met werk en de Bahá'í activiteiten werden de interviews vaak uitgesteld of gingen ze helemaal niet door. Om toch aan mijn data te komen heb ik aan drie Bahá'ís gevraagd om een dagboek bij te houden over hoe de situatie nu is in Kaapstad en waar zij tegen aanlopen vanuit het geloof. Twee van de drie hebben dit bijgehouden waarvan er één via de post is verstuurd en de ander een verhaal heeft geschreven over de situatie tijdens de apartheid tot aan het heden. De laatste persoon is er nooit aan toegekomen, daar heb ik niets van teruggekregen. Als laatste om alsnog op een andere manier data te verkrijgen die ik via interviews had willen verkrijgen, heb ik twee Bahá'ís de interviewvragen via de mail gestuurd. Zij hebben dit na lang wachten beantwoord.

Vooruitblik

In het eerste hoofdstuk, het theoretisch kader, zal ik een overzicht geven van inzichten van anderen met betrekking op de processen van sociale in- en uitsluiting door segregatie en hoe dit samenhangt met religie. Daarnaast zal ik een koppeling maken naar de identiteit, hoe je daar op in- of uitgesloten kan worden en hoe *intergroup relations* veranderen na een periode van segregatie en wat religieuze instellingen hier aan kunnen bijdragen. Sociale verandering door religieuzen wordt gezien als een 'bottom-up' benadering (Garner 2000). In hoofdstuk 2: de context, zal ik dieper ingaan op Kaapstad zelf en de voorgeschiedenis met een koppeling naar het Bahá'í geloof in de stad. Hierop volgen twee empirische hoofdstukken waarin ik achtereenvolgens aan de hand van praktijkvoorbeelden uitleg hoe de situatie nu is in Kaapstad en hoe Bahá'ís vorm geven aan desegregatie in hun stad. Daarnaast zal ik ook de principes van het geloof naast de praktijk beschrijven aan de hand van voorbeelden, uit de praktijksituatie. Uiteindelijk zal ik in de conclusie de belangrijkste bevindingen nog een keer benoemen.

Deel I

Sociale in- en uitsluiting in theorie

Het theoretisch kader & de context

Hoofdstuk 1: Het theoretisch kader

“Het Bahá’í geloof groeide vanaf 1912 in Zuid – Afrika. Mensen van alle etniciteiten traden geleidelijk toe. In 1956, toen de gemeenschap groot genoeg was om voor het eerst een regionaal bestuursorgaan te kiezen, kwamen Bahá’ís van diverse raciale achtergronden uit zuidelijk Afrika bijeen op een kleine boerderij in Highveld. Uit voorzorg stond een schilder die Bahá’í was op de uitkijk langs de weg. Als de veiligheidspolitie op kwam dagen moest hij een seintje geven en de stemgerechtigden zouden dan uiteengaan. De Afrikaanse Bahá’ís zouden dan zeggen dat ze bezig waren met de schoonmaak en met het koken, de blanke leden van de Bahá’í gemeenschap zouden net doen alsof ze aan het kaarten waren.”

Bahá’í World News Service 2011.

Decennia lang heeft de apartheid gezorgd voor raciale segregatie in Zuid-Afrika. Blanken, zwarten, gekleurden en Aziaten³ werden van elkaar gescheiden en de blanken waren het raciale superieure volk (Schutte 2000; 211). De blanke bevolking kreeg alle rechten over het land zowel territoriaal als politiek. Het Bahá’í geloof ondervond deze verandering ook. Zoals in het voorbeeld hierboven staat, moesten zij zich scheiden op basis van etniciteit zodra de veiligheidspolitie langs kwam. Toch zijn zij als religieuze groep tegen raciale segregatie en staan zij voor gelijkheid op elk gebied: raciaal, gender, onderwijs en religie (Faizi 1973), ook wel het principe ‘eenheid in verscheidenheid’ genoemd. In dit hoofdstuk zal ik verschillende theorieën uiteenzetten over sociale in- en uitsluiting door segregatie en hoe dit samenhangt met religie en identiteit. Ik heb gekozen voor deze concepten omdat religie kan zorgen voor identiteit en identiteit heeft te maken of men wordt in- of uitgesloten op meerdere gebieden. Uiteindelijk zal ik aanduiden hoe sociale verandering mogelijk is.

1.1 Sociale in- en uitsluiting door segregatie

Sociale uitsluiting is een term van dichotomie tussen de elite en *well-to-do* middenklasse ten opzichte van de ‘vergeten’ sloppenwijk bewoners. Dit geldt natuurlijk wel alleen voor landen waar deze verdeeldheid bestaat in steden. Stedelijke segregatie verwijst niet alleen naar de geografische verdeling van de traditionele *markers* van armoede, maar ook naar de territoriale en sociale verdeling van steden in ‘go’ en ‘no-go’⁴ gebieden, althans vanuit het perspectief van de burgers en het lokale openbare bestuur (Koonings & Kuijt et al 2007; 12).

Daarnaast bestaat segregatie in meerdere vormen; raciale segregatie en klasse segregatie. Beide vormen doen zich voor in Kaapstad. Klasse segregatie houdt in dat personen met een hogere status vaker wonen in de ‘go’ gebieden, weg van de wijken waar personen met een lagere status wonen (Sims 1999; 557). Deze segregatie zorgt voor residentiële scheiding, zoals in Kaapstad terug te zien is

³ Om de situatie in Zuid – Afrika duidelijk te maken en het verschil te laten zien tussen de verschillende etniciteiten hebben ik gekozen om de woorden ‘blank’, ‘zwarten’ en ‘gekleurden’ te gebruiken. Dit is hoe zij voorheen geclassificeerd werden tijdens de apartheid en hoe er nu nog over deze groepen wordt gesproken in Zuid – Afrika.

⁴ ‘Go’ gebieden zijn gebieden waar het wel veilig genoeg geacht wordt en ‘no-go’ gebieden zijn de gevaarlijke areas.

aan de sloppenwijken die er zijn: de 'no-go' gebieden. Raciale segregatie houdt in dat er onderscheid wordt gemaakt tussen de huidskleur van mensen, maar ook onderscheid in afkomst of geloof (Freund 2001).

De nadruk op zuiverheid, samen met het accepteren van verschillen in de samenleving lijkt een recept voor segregatie (Eriksen 2007; 121). De apartheid is hier een voorbeeld van. Verschillende groepen, met verschillende waarden en gebruiken, moeten naast elkaar kunnen bestaan zonder gedwongen contact of missionaire activiteit (Ibid), maar dit was niet het geval in Zuid - Afrika. Blanken waren de ingesloten groep en kregen alle rechten op zowel politiek als op territoriaal gebied. Zij waren superieur en hadden de macht om de zwarten uit te sluiten van werk, woningen en het opbouwen van een goed bestaan. Wil men segregatie opheffen en sociale uitsluiting omzetten naar sociale insluiting dan is het belangrijk dat er een gedeeld gevoel ontstaat, zodat de invloed van burgers op beslissingen die hen aangaan 'existentieel is, en mogelijkheden voor vooruitgang en verbetering creëert' (Kieboom in Pijl, Y. van der, Raven, D., Brouwe, L., Oude Breuil, B.C. 2009; 133 - 134). Wanneer dit laatste niet gebeurt, keren burgers zich af van de politiek en wordt de vinger naar de Ander⁵ gewezen.

De hedendaagse raciale segregatie in Zuid-Afrika is nu echter omgekeerd; op dit moment worden de blanken uitgesloten van werk. Dit heeft te maken met het feit dat iedereen -blanken, gekleurden en zwarten- gelijke kansen moet krijgen zowel op het gebied van werk als educatie. Om dit te bewerkstelligen worden er meer zwarten en gekleurden toegelaten op de gebieden -werk en educatie- om het verschil op te heffen zodat het niet lijkt alsof de 'blanken regeren'. In hoofdstuk 3 wordt hier verder op in gegaan of daadwerkelijk iedereen gelijke rechten heeft na 1994.

Wanneer er naar het Bahá'í geloof gekeken wordt en of zij iets doen om de gesegregeerde situatie te veranderen, roept bij mij de gedachte op in hoeverre zij staan voor eenheid in verscheidenheid en hoe desegregatie tegenwoordig een rol speelt in de stad. Om hier dieper op in te gaan moet er naar religie als concept gekeken worden en hoe de Bahá'ís zich tot dit concept verhouden.

1.2 Religie

Anthony F. C. Wallace (1966) definieert religie als "geloven en ritueel bezig zijn met bovennatuurlijke wezens, krachten en machten". Het bovennatuurlijke is de buitengewone wereld buiten (maar vermoedelijk het van invloed zijn op) de waarneembare wereld. Dit fenomeen kan niet-empirische bekeken worden en is volgens Wallace onverklaarbaar in gewone termen. Het moet geaccepteerd zijn binnen 'het geloof'. Bovennatuurlijke wezens: goden, geesten en zielen, zijn niet van de materiële wereld (Kottak 2008; 279 - 280).

Cross-culturele studies hebben wel uitdrukkingen, betekenissen en functies van religie kunnen aantonen (Ibid). Dit geeft aan dat het wel empirisch benaderd kan worden en dat religie verklaarbaar kan zijn in tegenstelling tot Anthony F. C. Wallace. Zo stelt Baumann (1999) dat religieuzen bezig zijn

---

⁵ Er wordt gesproken in 'they': de Ander. De Ander is de andere groep vanuit het perspectief van 'Us'.

met de schijnbaar absolute zaken van leven en dood, goed en kwaad, verdienste en mislukking; de betekenis en de moraliteit van het leven (Baumann 1999; 21). Interpretatie en betekenis geven aan geloofsuitingen zijn nodig om een geloof te kunnen begrijpen.

Cliffort Geertz vindt dat religie wel te onderzoeken is en legt religie uit als een levensbeschouwing dat niet een verklarend fenomeen hoeft te zijn voor de materiële wereld. Daar tegenover staat Talal Asad die stelt dat religie juist wel de werkelijkheid moet bevestigen. Asad (1993) verwijst veelal naar Geertz. Geertz stelt dat een bepaalde religie de fundamentele aard van de werkelijkheid bevestigt. Deze bevestiging kan maar al te vaak obscuur, ondiep, of pervers zijn, als religie niet bestaat uit het verzamelen of het ontvangen van praktijken –uitvoering van bevestigen van de werkelijkheid- en conventionele gevoelens. Daarnaast stelt Geertz dat het moralisme een sociale gemeenschap kan ondersteunen (Asad 1993; 43). Asad (1993) stelt ook dat religie en de daarbij komende praktijken iets over de fundamentele aard van de werkelijkheid moeten bevestigen. Hij zegt dat het daarom altijd mogelijk is voor religieuzen om betekenis te geven aan de werkelijkheid. Op het moment dat er betekenis wordt gegeven aan de werkelijkheid en uitgevoerd wordt is het ‘religie’ (Ibid). Beiden geven dus aan dat religie de werkelijkheid bevestigt en betekenis geeft aan deze uitvoering in de praktijk.

Volgens Asad heeft Geertz gelijk als het gaat om de verbinding tussen religieuze theorie en praktijk. Geertz legt uit dat hogere entiteiten –goden- op zichzelf gezien kunnen worden maar tegelijkertijd zijn ze onlosmakelijk verbonden met de mens omdat de mens zich met deze hogere entiteiten identificeert. Asad is het hier niet mee eens. Hij zegt dat de verbinding tussen religieuze theorie en de praktijk fundamenteel een kwestie is van interventie; het interpreteren van ware betekenissen uit de werkelijkheid waaruit religie wordt gevormd (Ibid; 44). In mijn ogen is het verschil tussen Geertz en Asad dat Geertz religie zwartwiter ziet, omdat hij het beschrijft als een levensbeschouwing waarin werkelijkheden goed of slecht beoordeeld worden, terwijl Asad religie ziet als een beschrijving van de werkelijkheid zonder dat er een waarde van goed of kwaad aan gegeven hoeft te worden. In dit opzicht komt Geertz eerder overeen met Baumann die ook kijkt naar de absolute zaken van leven en dood en goed en fout zoals eerder beschreven.

Later in de empirie zal ik een koppeling maken naar Bahá'í aanhangers. In dat hoofdstuk wordt er onderzocht hoe zij betekenis geven aan de werkelijkheid vanuit hun geloof en in hoeverre het geloof gaat om de absolute zaken.

1.3 Religie binnen de constructie van identiteit

Van etniciteiten tot religieuzen, mensen behoren tot een bepaalde groep, die onvermijdelijk hun antwoorden op een religieuze manier vorm geven aan een reeks van omstandigheden. Identificatie met groepen biedt individuen vaak voordelen van welzijn (Anisman, Ysseldyk & Matheson 2010; 60). Wanneer religieuzen betekenis geven aan zijn of haar praktijken, kunnen mensen zich hiermee identificeren en kunnen zij zich aansluiten bij een bepaalde religie. Met andere woorden, een religie

kan aanhangers helpen bij het vinden van de eigen culturele identiteit of als redmiddel dienen waarmee men in het dagelijks leven het hoofd boven water kunt houden (Douma 1993; 31).

Het hebben van een religie kan zorgen voor een persoonlijke identiteit wanneer het binnen de context van cultuur wordt gezien (Geertz 2005). Het is een identiteit die samen gedeeld wordt met een sociale religieuze groep. Een religie bestaat uit een set van diverse, nog algemeen gehouden, geloofsystemen waaruit individuen voordelen kunnen halen. Degenen, die zich identificeren met hun religieuze groep, delen niet alleen gemeenschappelijke overtuigingen maar nemen ook het lidmaatschap aan van een groep die centraal staat voor hun zelfbeeld (Luhtanen & Crocker 1992). Dit lidmaatschap zorgt voor het persoonlijke en collectieve gevoel van eigenwaarde, dat wordt verkregen en zorgt voor een sterke band met andere groepsleden (Anisman, Ysseldyk & Matheson 2010; 61). Die band draagt bij aan insluiting. Tegelijkertijd stelt Cohen (1993), dat het individu zich niet alleen hoeft te associëren met een set van kenmerken, zoals in het geval van religie, maar dat er ook afstand genomen kan worden van deze kenmerken (Cohen 1993; 197).

Individen binnen een religieuze groep hangen hetzelfde geloof aan en allen geloven zij wat gezien kan worden als 'dezelfde sociale categorie'. Deze zelfindeling bevordert vervolgens de perceptie van de eigen sociale omgeving als bestaande uit een 'in-group' en diverse 'out-groups'. Een in-group zijn individuen van een sociale groep die in bezit zijn van het lidmaatschap. De out-group zijn individuen die geen lid zijn (Anisman, Ysseldyk & Matheson 2010; 61). Dit laat goed zien hoe sociale in- en uitsluiting tot stand komt. De in-group zal altijd proberen om aan de macht te blijven om op die manier de ingesloten groep te blijven.

De vraag die opkomt is waarom mensen tot een in-group willen behoren of wat daartoe leidt, vooral binnen een religie. Volgens Geertz hebben alle menselijke wezens een diepe behoefte aan een algemene orde van het bestaan door functies van religieuze symbolen die behoeften vervullen. Hieruit volgt dat volgens Geertz en Asad (1993) de mens een diepe angststoornis heeft voor uitsluiting en wanorde. Daarom gebruiken mensen religieuze symbolen om vermeende bedreiging op het gebied van intellectuele, fysieke en morele kwesties te voorkomen (Asad 1993; 45). Religieuze identiteit kan dus van belang zijn wanneer het gevoel van veiligheid en zekerheid van een individu ondermijnd is. De identificatie met een religieuze groep kan voor een gevoel van stabiliteit en een 'vaste grond' zorgen. Dit kan het gevolg zijn van goed georganiseerde netwerken die een religie heeft of het gedeelde vertrouwen in een 'hogere macht' (Anisman, Ysseldyk & Matheson 2010; 61).

1.4 Sociale in- en uitsluiting op basis van religie & identiteit

Het oorspronkelijke onderscheid dat de Nederlandse kolonisten scheidde van hun slaven in Zuid-Afrika, was van religieuze aard. Gemengde huwelijken van de kolonisten en andere groepen, die niet Christelijk waren, waren verboden. De ontwikkeling van een witte grens cultuur leidde daarbij al snel tot een onderscheid op basis van kleur, zelfs na de conversie dat cross-rationale vakbonden waren toegestaan (Schutte 2000; 209).

Dit stukje geschiedenis laat kort zien dat er op basis van huidskleur en religie uitsluiting ontstond. Hoe zit dat echter tegenwoordig met in- en uitsluiting op basis van religie of identiteit? Met andere woorden, wat zijn de markeringen die gebruikt worden, zoals huidskleur, accent, geboorteplaats van zowel de persoon in kwestie als die van hun ouders (McCrone & Bechhofer 2008; 1250)?

Wie we zijn, wie we worden geacht te zijn en onder welke omstandigheden we leven hangt af van hoe goed of hoe slecht onze vorderingen worden beoordeeld door de omgeving om ons heen. Kortom, als men beschouwd wordt als iemand, die buiten de afgebakende grenzen valt, wordt men gezien als een buitenstaander, of men dat wil of niet. Afkomst kan leiden tot sociale in- of uitsluiting (Ibid; 1246). Daarnaast kan afkomst van invloed zijn op kansen in het leven, voor zover het beschouwd wordt als *one of us* zaken ten aanzien van onze sociale, politieke en culturele participatie in de samenleving. Dit is complex omdat het belang van in- en uitsluiting over het algemeen een kwestie is van de toegang tot bepaalde voordelen en zelfs rechten (Ibid; 1246).

Zelfs al mag de staat niet direct of indirect discriminerend zijn tegen iemand op basis van verschillende gronden waaronder ras⁶, gender, etnische of sociale afkomst, religie en huidskleur (Schutte 2000; 215), blijft het ras een belangrijke *marker* voor sociale in- en uitsluiting (McCrone & Bechhofer 2008; 1253). Zo heeft het ondermeer geleid tot de Jodenvervolging tijdens de Tweede Wereldoorlog; in Amerika bestaat er altijd nog een *gap* tussen de Indianen en de blanken; in Zuid-Afrika heeft het geleid tot rassenscheiding waardoor de blanke mensen zichzelf als raciaal superieur zagen (Schutte 2000; 211).

Het hebben van een religie kan ook leiden tot in- en uitsluiting. Vijandigheid speelt een rol bij fundamentalisten; vijandigheid jegens de seculiere moderne wereld. Deze vijandigheid is gericht op de out-group, waarvan iedereen deel uitmaakt die niet lid is van de religieuze in-group. De vijandigheid wordt ook door hen geuit naar andere religieuze groepen. Laatst genoemden worden niet beschouwd als ware gelovigen en worden niet religieus genoeg geacht door fundamentalisten (Anisman, Ysseldyk & Matheson 2010; 64). Door deze andere groepen niet toe te laten in hun wereld, zorgen zij voor uitsluiting.

Bahá'í is een geloof waar sprake kan zijn van in- en sluiting. Hierdoor is het interessant om religie te onderzoeken in de periode van nu: desegregatie. Van binnenuit kan er gekeken worden hoe zij hier vorm aan geven en in hoeverre er nog gewerkt kan worden aan insluiting. In de volgende paragraaf wordt verder ingegaan op wat religieuzen kunnen doen aan sociale verandering in een periode van desegregatie.

---

⁶ Binnen de antropologie wordt er niet over rassen gesproken. Het begrip ras veronderstelt dat mensen te herkennen zijn aan uiterlijke en genetische kenmerken. Dit is echter niet het geval. De rassen waar over gesproken wordt zijn culturele en sociale categorieën in plaats van biologisch. Raciale termen in verschillende samenleving zijn anders omdat het de culturele perspectieven aanwijst en alleen op basis van een cultureel gestructureerd ras kan er over rassen gesproken worden (Kottak 2008; 100 - 101).

1.5 Sociale verandering; desegregatie

Na een periode van segregatie rijzen er vragen op over hoe het verder moet gaan en wat er gebeurt met intergroup relations. Vragen zoals 'is er verzoening tussen raciale groepen?', 'kan de onrechtvaardigheid van het verleden opzij gezet worden?' en 'wordt de loyaliteit aan raciale en etno-identiteiten verminderd ten gunste van de overkoepelende nationale identiteit?' (Finchilescu & Tredoux 2010; 224).

Volgens Eriksen kan erkenning van verscheidenheid een belangrijk element zijn in de vorming van eenheid. De erkenning van verscheidenheid impliceert respect voor verschil in culturele normen en waarden, en de viering van etnische identiteiten. Echter Baumann stelt dat ondanks de goede intenties die een erkenningpolitiek veelal kenmerken, het essentialisme en uitsluiting in de hand werkt, want wie bepaalt welke identiteit en culturele waarden wel en niet worden erkend (Pijl, Y. et al 2009; 166). Het politieke en sociale landschap verandert, wanneer er desegregatie op welke manier dan ook plaats vindt. In principe zouden alle ethniciteiten dezelfde middelen van een land moeten delen en zouden zij gelijke rechten moeten hebben op dezelfde materiële en niet-materiële diensten en behoeften, zoals behuizing, gezondheid en educatie (Ibid; 226). Voor deze middelen en gelijke rechten moet de staat zorgen. De regering kan zorgen voor het neerslaan van wettelijk afgedwongen segregatie maar ook dit kan leiden tot uitsluiting zoals Baumann stelt. Verdeeldheid in een maatschappij -zeker na een periode van segregatie- heeft tijd en een mentaliteitsverandering nodig om uiteindelijk een eenheid met elkaar te vormen.

Intergroup relations veranderen ook naast het politieke landschap, nadat er een periode van segregatie heeft plaats gevonden. Zoals hierboven beschreven staat, heeft de staat de functie van een helpende hand om iedereen gelijke rechten te geven maar een religieuze instelling kan hierbij helpen. Invloed vanuit een religie wordt gezien als een '*bottum-up*' benadering (Garner 2000). Een *bottum-up* benadering laat zien dat er wordt gehandeld vanuit de mensen zelf en dat het niet wordt opgelegd vanuit de staat: '*top-down*'. Aanhangers van een religie kunnen zorgen voor maatschappelijke veranderingen. De Bahá'í-gemeenschap in Zuid - Afrika heeft in deze periode ook meegeholpen aan sociale verandering. Deze gemeenschap heeft een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van het land op diverse gebieden, zoals raciale eenheid, morele opvoeding van kinderen en jonge mensen, gelijkheid van man en vrouw en de dialoog tussen religies (Bahá'í World News Service 2011). Dit werkt allemaal mee aan het omverwerpen van raciale ongelijkheid.

Zelfs al doen de staat en religieuze groepen hun best tijdens desegregatie, de angst blijft bestaan tussen de verschillende groepen. Twee factoren die intergroup angst kunnen beïnvloeden zijn: 1) de voorafgaand gevoelde afbreuk tegenover een groep en 2) de stereotypen denken dat de andere groep over hen bepaalde vooroordelen heeft (Finchilescu & Tredoux 2010; 231). Door middel van *teaching campaigns* en dialoog met elkaar, die religies aanbieden zoals het Bahá'í geloof aan gelovigen en niet-gelovigen, kan dit minder worden, wanneer zij met elkaar gebeurtenissen kunnen bespreken. Dit kan desegregatie in de hand werken waardoor intergroup relations kunnen veranderen.

Hoofdstuk 2: De context

Zoals al eerder is benoemd heeft de apartheid in Zuid – Afrika gezorgd voor raciale segregatie tussen blanken en zwarten. Het beleid van de apartheid in Zuid – Afrika werd belasterd door de hele wereld voor de verankering van raciale ongelijkheid in het voordeel van de blanke bevolking die een minderheid waren en systematische schending van de mensenrechten die begon in 1948 en tot een einde kwam in 1994 (Finchilescu & Tredoux 2010; 223). Er waren vier etniciteiten⁷: de Afrikanen of zwarten; Blanken, zij waren van Europese afkomst; Aziaten; kleurlingen en *others*; individuen die afstamden van de slaven die naar Zuid – Afrika waren gebracht in de 17^e en 18^e eeuw (Ibid; 224). Alleen de blanken hadden recht op educatie en zij werden het superieure ras (Schutte 2000; 211). De andere etniciteiten mochten niet in buurten wonen waar de blanken woonden.

2.1 Kaapstad

Dit stuk geschiedenis heeft ook zijn littekens in Kaapstad achtergelaten, zelfs nog 18 jaar na dato. De gemeente Kaapstad telt ongeveer 5.5 miljoen inwoners. Er wonen alleen al in Khayelitsha, de grootste township van Kaapstad, ruim 2,3 miljoen inwoners. De stad zelf rekent ongeveer 2 miljoen inwoners (Jenny Housdon, nomvuyos tours). Precieze cijfers zijn niet bekend, omdat de gemeente sinds 2011 bezig is met een volkstelling waaronder ook alle townships. Het probleem is dat er families zijn met teveel leden waardoor de helft maar geteld wordt. Nog niet iedereen in Kaapstad is in de volkstelling opgenomen.

Kaapstad is getekend door segregatie. Dit is de nalatenschap van de apartheid waarbij alle gekleurden en zwarten in *homelands*⁸ geplaatst werden. Tot op de dag van vandaag zijn de wijken in en rondom de stad nog geclusterd op etniciteit. Zo zijn er townships ontstaan voor de zwarte en gekleurde populatie in de stad⁹. De blanken wonen in de luxe delen van de stad waar meer welvaart is. Toch is er een verandering te zien. In het centrum zijn er wijken waar verschillende etniciteiten door elkaar wonen. Dit zijn voornamelijk studentenwijken met internationale studenten. Zij zorgen voor de verschuiving door met verschillende etniciteiten door elkaar te wonen. Daarnaast is er ook een relatief nieuwe township aan de rand van de stad, Delft. Hier wonen zwarte en gekleurde mensen door elkaar heen.

---

⁷ Zie Bijlage I: Statistieken, de vier verschillende etniciteiten in Zuid – Afrika tot op de dag van vandaag.

⁸ Homelands zijn gebieden waar tijdens de apartheid de zwarte en gekleurde Afrikanen gedwongen geplaatst werden op basis van hun etnische identiteit. Op deze manier werd er voor gezorgd dat Zuid – Afrika een witte republiek werd. De homelands waren tien plaatsen in Zuid – Afrika. Niet iedereen wilden hierheen verhuizen en zij kwamen op de ‘onofficiële’ homelands terecht. Dit waren stukken grond buiten de steden waar zij zelf huizen gingen bouwen. Dit zijn tegenwoordig de townships.

⁹ Kaapstad is een van de meest racistische steden van Zuid – Afrika (South African Government Information). In de townships van Kaapstad is er veelal geweld. Dit geweld vindt voornamelijk plaats 's avonds waardoor de inwoners binnen blijven als het donker is geworden. Dit geweld bestaat voornamelijk tussen bendes die in de drugshandel zitten. Het geweld wordt meestal gebruikt tegen anderen om hen bang te maken om op die manier hen te kunnen overvallen. Dodelijke slachtoffers vallen bijna allemaal binnen de bendes (Informanten uit Delft (township), Ndu, student & Housdon, nomvuyos tours).

2.2 Het religieuze landschap van Zuid-Afrika

Om naar de periode van segregatie terug te keren en het opheffen hiervan zodat het Bahá'í geloof een plek kan krijgen in dit geheel wordt religie geïnterpreteerd zoals in de paragraaf "Religie" is beschreven; vanuit betekenissen die gelovigen zelf geven aan hun geloof, vanuit een context. Hierbij stelt Geertz dat cultuur geen *power* is, waaraan sociale gebeurtenissen, gedragingen, instituties of processen causaal kunnen worden toegekend. Cultuur is een context, waarin bepaalde gebeurtenissen begrijpelijk worden, de analyse van de cultuur is niet een experimentele wetenschap op zoek naar de 'wet', maar het is een interpretatie op zoek naar betekenis (Swidler 1996; 300).

Door te kijken hoe Bahá'í gelovigen omgaan in hun dagelijks leven met de periode van desegregatie in Kaapstad moet eerst gekeken worden naar het religieuze landschap van Zuid-Afrika¹⁰ en hoe religieuzen om zijn gegaan met raciale segregatie. In Zuid-Afrika is er een scheiding van religies onder verschillende etniciteiten. Het Christendom komt in bijna 80% voor onder de populatie van Zuid - Afrika. Christendom komt het meest voor bij de blanke en gekleurde Zuid-Afrikanen. Binnen het geloof wordt er onderscheid gemaakt door de christenen tussen de verschillende etniciteiten: de blanke christenen behoren tot de Gereformeerde kerken, zoals de Nederlandse Hervormde Kerk. De zwarte christenen behoren tot het onafhankelijke en het inheemse Sion christelijk geloof. De zwarte bevolking heeft het hoogste percentage van het niet hebben van een geloof¹¹. Tijdens de apartheid werden verschillende etniciteiten nog verder gescheiden van elkaar, zo ook door religie. Blanken en zwarten konden niet tegelijkertijd in dezelfde ruimte een religie praktiseren. Naast het Christendom heeft 15% van de bevolking in Zuid-Afrika geen religie. Hierdoor blijven hele kleine percentages van overige religies over, zo ook het Bahá'í geloof.

2. 3. Bahá'í gelovigen in Kaapstad

Het Bahá'í geloof staat in schril contrast met de wetten van de apartheid. Zij geloven in raciale gelijkheid, *oneness of humankind*. Het Bahá'í geloof is ontstaan in Iran in 1844 (Faizi 1973) maar in Zuid - Afrika wordt het pas gepraktiseerd sinds 1912 (Bahá'í World News Service 2011). In de beginjaren kwamen er pioniers naar Zuid - Afrika, zij leerden hun overtuigingen vooral aan de blanke bevolking. De blanken echter hadden de neiging om het geloof te zien als een filosofie. Dit veranderde in de loop der jaren en tijdens de Apartheid gingen Bahá'ís zich richten op de zwarte en gekleurde bevolking met hun *teaching campaigns*. Daarbij zijn zij doorgegaan met het praktiseren van hun geloof, zelfs al werden zij scherp in de gaten gehouden door de veiligheidspolitie. Het aantal aanhangers van het Bahá'í geloof was te klein om hen als een bedreiging voor het apartheidsregime te zien. Door hun principe van eenheid in verscheidenheid mag iedereen die meer over het geloof wil weten en leren zich aansluiten en de *core activities* bijwonen (Bahá'ís of South Africa 2007¹²).

¹⁰ Bijlage II: statistiek van alle religies in Zuid - Afrika is hier te vinden.

¹¹ <http://www.safrika.info/about/facts.htm>

¹² <http://www.bahai.org.za/cm/node/19>

De Bahá'í gemeenschap in Kaapstad is inmiddels uitgegroeid tot 342 leden, bestaand uit 23 kinderen, 28 jongeren, 26 junior jeugd, 131 volwassen mannen en 134 volwassen vrouwen. Na de afschaffing van de apartheid is de gemeenschap gegroeid tot wat het nu is. Voor en tijdens deze tijd waren zij met een kleine groep van rond de zes aanhangers (Familie Narthee; 2012). De reden dat het aantal aanhangers na de apartheid is toegenomen komt mede door het feit dat iedereen zich vrijer kon bewegen en eigen keuzes maken (Ibid). De gemeenschap anno 2012 is een gemengde gemeenschap en de leden komen uit verschillende culturen en achtergronden, zoals Perzisch, Malay en Xhosa. Voor het Bahá'í geloof is het niet ongebruikelijk om verschillende culturen en etniciteiten aan te treffen binnen een gemeenschap. Dit komt omdat het belangrijkste principe van het geloof 'eenheid in verscheidenheid' is. Daarnaast is de Bahá'í gemeenschap van Kaapstad één van de grootste in Zuid-Afrika en met de grootste diversiteit (Nancy Molantoa- Lalui; Secretary of the Local Spiritual Assembly Bahá'ís Faith). De aantallen laat zien dat het een kleine gemeenschap is in verhouding tot het aantal inwoners van Kaapstad. Dit zorgt ervoor dat zij erg verspreid wonen en zich opdelen in kleinere gemeenschappen per wijk of per wijken wanneer zij wekelijks bij elkaar komen. Met grote vieringen zoals de verjaardag van de profeet Bahá'u'lláh en nieuwjaarsdag Naw Rúz komt de hele gemeenschap bijeen op een plek.

Deel II

Sociale in- en uitsluiting in het veld

De empirie

Hoofdstuk 3: Kaapstad na de afschaffing van de apartheid

Nu alle theorieën uiteengezet zijn en de context beschreven is waar dit onderzoek zich af heeft gespeeld, wil ik in dit hoofdstuk de periode van desegregatie in Kaapstad uiteenzetten aan de hand van praktijkvoorbeelden. Na een periode van segregatie verandert er veel op zowel politiek, sociaal en territoriaal gebied. Een periode van 46 jaar apartheid is tot een einde gekomen en intergroep relations moeten herstellen. Het proces om een politiek beleid, maar ook de mentaliteit van de bevolking te veranderen zoals er nu in Zuid – Afrika aan de gang is, heeft tijd nodig.

In dit hoofdstuk wil ik laten zien hoe de voorheen geclassificeerde groepen tijdens de apartheid, nu met elkaar omgaan en dan specifiek gericht op Kaapstad, wat er wordt gedaan in de stad om een multiculturele samenleving te creëren. Het Bahá'í geloof staat voor eenheid in verscheidenheid, het ideaal om niet in- of uit te sluiten. Toch is Kaapstad nog grotendeels gebaseerd op segregatie. Om eerst te kijken naar een algemeen beeld van de regio Kaapstad, zal ik in het volgende hoofdstuk inzoomen op de Bahá'ís en hoe zij omgaan met de nog altijd heersende segregatie in combinatie met hun ideologische principe van eenheid.

3.1 Van buiten lijkt alles mooier

Wanneer je voor het eerst aankomt in Kaapstad is het adembenemend. Het is bijna altijd zonnig en de Tafelberg is een fantastisch fenomeen die de stad een apart en karaktervolle uitstraling geeft. De zee die om Kaapstad heen ligt, geeft een bijzonder gevoel. Op de tourbussen staat niet voor niets *'You don't need a vacation, you need Cape Town'*. Kaapstad doet erg zijn best om een internationaal karakter aan te nemen en er is daadwerkelijk ook van alles te doen voor iedereen: wijnproeverijen, musea over de geschiedenis van Zuid-Afrika en Kaapstad, fantastische natuurwandelingen, dagje strand en je lekker laten verwennen in het rijke Camps Bay, maar je kan ook een tour doen naar en door een township. Dit laat de verscheidenheid zien van de stad. Er is een grote scheiding tussen rijk en arm. Toen ik op de Tafelberg stond, keek ik naar rechts. Een stadsdeel rondom Lion's Head¹³ met grote villa's uitkijkend over de zee en bijna elke villa heeft zijn eigen zwembad. Daarna keek ik naar links waar ik kilometers ver kon kijken. Ik zag echter alleen maar townships liggen. Het leek alsof wanneer je van rechts naar links keek het van villa naar middenstand naar township ging alleen waren de townships in de meerderheid. Ik begon mij af te vragen hoe een stad die zo'n internationaal karakter wil hebben, toch nog zo gesegregeerd kan zijn qua woonomstandigheden.

Hoe de stad is opgebouwd, heeft alles te maken met de geografische ligging van Kaapstad. De rijkere wijken liggen tegen de zee aan en om de bergen heen, hier kan verder niet bij gebouwd worden. Daarnaast is dit duurdere grond om te wonen vanwege de ligging tussen bergen en zee. De townships liggen voornamelijk in het binnenland waar het plat is. Hier kan wel verder gebouwd worden (Muyeba & Seekings 2011), wat ook gedaan wordt door de overheid en vrijwilligersprojecten om op deze manier gezinnen in gesubsidieerde huizen te laten wonen in plaats van in golfplaathuizen,

---

¹³ Lion's Head is de berg naast Tafelberg. Deze ziet er uit als een leeuw en is ongeveer verspreid over 5 kilometer.

waarvan zij zelf een huis proberen te bouwen (Ibid: 659 – 660). De grond verder van de zee en tussen de bergen in is goedkopere grond.

De identiteitspolitiek veronderstelt dat culturele zuiverheid als een alternatief voor mixing een directe reactie is van het mixen (Eriksen 2007; 107). In Kaapstad is het nog niet zover dat er culturele zuiverheid is ontstaan: op etniciteit zijn de woonwijken geclusterd. Wat opmerkelijk is in Kaapstad is dat zowel klasse als etniciteit bij elkaar woont, etniciteiten wonen bij elkaar en mixen zelfs niet in de townships. Mixing is altijd een gevolg van beweging, maar afkeer en inkapseling zijn ook mogelijke uitkomsten (Eriksen 2007; 107).

In de rijkere delen van de stad wonen alleen de blanke mensen. In de townships zal je hen niet tegenkomen. Zij zijn of te bang voor het geweld dat daar plaats vindt of zij willen er liever niet mee geconfronteerd worden. De jeugd uit de rijke buurten mogen van hun ouders niet naar de townships. Dit wordt vertaald naar *“I want to protect my children”*¹⁴. Op deze manier zal de spanning blijven tussen rijk en arm. De rijkere populatie wordt redelijk geïsoleerd opgevoed en leren niet de andere kant van het leven, de kant waar meer dan de helft van hun stad mee te maken heeft.

De townships zijn daarnaast nog gescheiden op raciale kenmerken. Gekleurden en zwarten wonen niet in dezelfde wijk maar gescheiden van elkaar. Deze vorm van segregatie werkt sociale uitsluiting in de hand. Hoewel de blanken niet meer superieur zijn en niet meer de ingesloten groep zijn op politiek als op territoriaal gebied, zoals zij wel tijdens de apartheid waren (Schutte 2000 & Freund 2001), is deze geschiedenis nog wel te zien. Door de apartheid -die deze woonomstandigheden gecreëerd heeft- kunnen nog veel inwoners niet verhuizen uit de townships vanwege hun sociaal - economische status¹⁵. Zij worden nog uitgesloten op het gebied van werk mede doordat zij te weinig scholing hebben gehad, omdat zij daar geen recht op hadden. Het gevolg hiervan is dat zij in een vicieuze cirkel terecht komen waar zij niet uit komen. In de volgende paragraaf wordt verder in gegaan op deze vicieuze cirkel.

Om toch verandering te creëren op het gebied van wonen, zijn er veel vrijwilligersprojecten om betere huizen te bouwen in de townships. De meeste projecten in Kaapstad zijn georganiseerd vanuit Ierland. Zij bouwen per half jaar 80 huizen. De regering daarentegen bouwt er 20 per jaar. Op de vraag waarom de regering dit toelaat en zelf niet zorgt voor betere accommodatie is het antwoord veelal geweest dat het geld bespaart en ‘lekker makkelijk’ is dat andere landen komen helpen (o.a. Jenny Housdon, nomvuyos tours; John, Bahá’í; Ndu, student).

Na een week in Kaapstad ben ik de omgeving gaan verkennen in en rondom de stad. Tijdens de eerste weken was ik verbaasd over hoe de inwoners van dit land over elkaar denken. Zo was ik op een spitbraai¹⁶ in een witte

---

¹⁴ Data verkregen vanuit een informeel gesprek met een familie in Camps Bay: het rijkere deel van Kaapstad. Zij hebben vier kinderen en geen van hen zijn ooit in een township geweest.

¹⁵ Data verkregen vanuit informele en semi-gestructureerde interviews tijdens mijn veldwerkperiode.

¹⁶ Spitbraai is een soort van barbecue. Een varken wordt in dit geval aan een spit vast gemaakt en rondgedraaid boven het vuur.

gemeenschap net iets buiten de stad. Het hele dorp kwam naar dit feestelijke festijn. Ik raakte in gesprek met een meneer, hij was een blanke boer van ongeveer 60 jaar oud.

“Where do you stay in South Africa?” – vroeg hij aan mij. “I stay in Cape Town at Table view.” “O” zei de man. “That is a safe neighborhood, only white people live there. If you go to town, be careful for the black people. They will kill you.” Ik was gechoqueerd door zijn antwoord waardoor ik even niet wist wat ik terug moest zeggen en alleen maar zei “oh okay”. Na een paar minuten toen ik me realiseerde wat hij had gezegd, wilde ik meer weten waarom hij zo dacht over hen: de ‘black people’. Intussen was hij me nog steeds aan het waarschuwen voor de zwarte en gekleurde populatie toen ik aan hem vroeg waarom zwarten mij zouden vermoorden. Hij keek me aan en antwoordde: “You are a white girl, they are the people why this country is not functioning as it should be. They do not like us “white” and they will just kill us if they feel like it. Read the newspaper, honey”.

Dit informele gesprek laat zien dat het moeilijk is om na een periode van segregatie intergroup relations te veranderen. Zoals in hoofdstuk 1 genoemd is zouden in principe alle etniciteiten dezelfde middelen van een land moeten delen en gelijke rechten moeten hebben (Finchilescu & Tredoux 2010; 226). Dit zou moeten leiden tot meer intergroup contact van betere kwaliteit en dit kan naar verwachting leiden tot de afbraak van de vijandelijkheden naar elkaar en een algemene verbetering van de intergroup relations (Ibid; 231). Toch is dit nog niet het geval wanneer er wordt gekeken naar de blanke boer. Hij geeft nog steeds de zwarte gemeenschap de schuld van alle problemen, dat zij gewelddadig zijn. Er wordt gesproken in ‘they’: de Ander. In zijn ogen is de Ander gevaarlijk en *they* ruineren het land. Dit kan ook te maken hebben met angst, angst voor wraak als antwoord op 46 jaar apartheid. Zoals Finchilescu & Tredoux (2010) beargumenteren, kan een factor voor deze angst zijn het stereotype denken over het feit dat de andere groep bepaalde vooroordelen hebben. Vanuit deze theorie doet de blanke boer precies hetzelfde.

Op dezelfde manier ben ik in gesprek geraakt met een blanke visser uit Kaapstad van 53 jaar oud, die woont in een van de rijkere wijken van de stad. *“How the situation is nowadays in South Africa is the fault of the black population. Because of them the situation is not improving and voting rights should been taken from them. They only know how it is now and they will keep voting for the same party over and over again, even though they are also complaining about the situation that it needs to improve. Because of them, South Africa will not go forward.”* Opnieuw gechoqueerd over hoe sommige mensen denken over een andere etniciteit beëindig ik het gesprek. In mijn ogen geeft hij de schuld aan de Ander en sluit hij de zwarten uit van participatie in de samenleving door het wegnemen van hun kiesrecht. Zij hadden geen recht op onderwijs tijdens de apartheid en door dit feit weten zij nu niet beter. Om in vooroordelen te blijven denken (Finchilescu & Tredoux 2010) zullen intergroup relations niet verbeteren en zal de situatie ten opzichte van elkaar niet veranderen.

Leeftijd zou een rol kunnen spelen in het blijven hangen in vroeger. Er is veel veranderd na 1994 en dat is niet iedereen ten goede gekomen. De blanken hebben moeten inleveren op alle privileges die zij hadden tijdens de apartheid. Om hun onvrede te uiten wordt in dat geval al snel naar de Ander gewezen. Toch speelt leeftijd niet altijd een rol. Jongeren rond de twintig jaar hebben maximaal tien

jaar de apartheid meegemaakt en voornamelijk de nasleep. Ook zij wijzen de vinger naar de Ander. De blanken vinden de Ander eng vanwege hun beschermde opvoeding die de meeste hebben meegekregen, zoals hierboven beschreven staat en de vinger wijzen uit onwetendheid. De niet-blanken hebben woede gevoelens naar de blanken voor wat hen en voornamelijk hun ouders is aangedaan waardoor de relaties onderling nog niet verbeteren. Leeftijd speelt dus uiteindelijk geen rol bij verschillende etniciteiten, meerdere generaties –niet alleen de generaties die de apartheid heeft meegemaakt- wijzen de Ander aan.

Tijdens een Jazz festival in het centrum ging ik naar het toilet in een bar. Er stond een jongen te fluisteren tegen een man voor mij in de rij. Beiden waren ze gekleurd. Op een gegeven moment werd die jongen boos en zei tegen de ander *'No, I will not do that, she doesn't understand Xhosa, just speak English'*. Ik begreep op dat moment niet zo goed wat er aan de hand was en ik keek om mij heen. Ik was de enige blanke in de rij voor het toilet. Dit leek mij geen probleem maar de jongen die aan het fluisteren was wilde niet dat ik naar het toilet ging omdat ik wit was. Toen hij dit tegen mij zei, viel mijn mond open. Gelukkig zei de jongen die boos werd dat ik me niks van hem moest aantrekken en dat ik voor hem mocht gaan.

Ook jongeren hebben vooroordelen ten opzichte van de andere etniciteiten, zelfs al heeft diegene er niks mee te maken. Soms mixen culturele impulsen van twee of meer verschillende groepen om samen iets nieuws te maken (Eriksen 2007; 108). Bovenstaande voorbeelden laten zien dat niet iedereen zo ver is om te mixen en iets nieuws met elkaar te maken zoals een multiculturele samenleving. Tegelijkertijd komt naar boven dat het zelfs onder jongeren speelt die alleen het einde van de apartheid hebben meegemaakt. De woede van onderdrukking zit nog te diep geworteld in de zwarte en gekleurde populatie. Overal door de stad voel je dat de segregatie die in de apartheid is ontstaan nog geworteld zit in de *mind of people*. Dit is voor mij te begrijpen aangezien het slechts achttien jaar geleden is afgeschaft. Of zij nu jong of oud zijn, iedereen lijkt zijn vooroordelen te hebben waardoor het in sommige plekken van de stad grimmig aanvoelt, ongeacht de indrukwekkendheid die deze stad kent van de buitenkant af bekeken.

3.2 Het is pas 18 jaar geleden

Zodra er wordt gekeken naar de periode na 1994, de afschaffing van de apartheid, zijn er nog veel situaties waaraan gewerkt moet worden. Zo zagen we in de vorige paragraaf dat de inwoners van de townships geen goede banen kunnen krijgen, omdat zij te laag of niet geschoold zijn. Tijdens de apartheid hadden zij geen recht op onderwijs (Freund 2001). Doordat het onderwijs duur is in Kaapstad is het moeilijk om alsnog onderwijs te volgen aangezien velen niet genoeg verdienen¹⁷. Dit kan zorgen voor een vicieuze cirkel waarin zij terecht komen. De wil is er echter wel. Tijdens een bezoek aan een township heb ik een familie in Khayelitsha ontmoet waarvan de man erg hard werkt

---

¹⁷ Collegegeld voor een jaar op de universiteit in Kaapstad ligt tussen de 13.000 – 99.500 Rand. Daarnaast moeten er nog extra kosten gemaakt worden voor inschrijvingen van vakken (University of Cape Town). Het gemiddelde salaris in Zuid - Afrika bedraagt voor de blanken 192.000 Rand op jaarbasis en voor de zwarten 62.410 Rand (South African Government Information).

om van onder andere colablikjes bloemen te maken, die hij aan toeristen verkoopt. Het hele gezin helpt hier aan mee, op deze manier kunnen zijn twee dochters naar *college*. Zelf heeft hij nooit gestudeerd en wil hij dat ook niet meer, maar hij wil een beter leven voor zijn kinderen. Niet iedereen heeft deze wil om vooruit te komen. Voornamelijk in de townships is de jeugd geneigd zich tot een bende te keren vanwege de uitzichtloosheid die zij hebben.

De oudere generatie heeft bijna 50 jaar onder het apartheidsregime geleefd (Schutte 2000) waardoor het diep geworteld zit. Hoewel de bloemenman maar een klein voorbeeld is hoe gewerkt wordt aan een betere toekomst zijn er nog veel situaties waaraan te zien is dat het slechts achttien jaar geleden is. Tijdens het regime is er een hiërarchie ontstaan (Nuis 1966) en veelal oudere mensen leven nog steeds volgens de maatstaven van deze hiërarchie. De zwarte inwoners van Kaapstad voelen zich inferieur aan blanken waardoor zij hen niet in de ogen durven kijken. In Zuid-Afrika gaat alles nog om hiërarchie en de zwarte inwoners voelen zich onderaan de ladder staan¹⁸.

Toch wil ik niet de indruk geven dat het leven in Kaapstad enkel gebaseerd is op sociale uitsluiting van bepaalde groepen. De interactie tussen de verschillende etniciteiten gaat heel vaak goed. Er zijn veel plaatsen in het centrum waar blanken en zwarten samenkomen en waar de waardering naar elkaar groot is. Zo zijn er markten waar iedereen door elkaar heen zwerft, maar ook tijdens het nachtleven wordt er gemixt onder jongeren:

Van horen zeggen wist ik, waar ik heen moest. Samen met een vriendin gingen we naar *'the place to be'*. Eenmaal binnen en een drankje gehaald, zijn we op verkenning gegaan. De club stroomde al snel vol en het was mooi om te zien dat er verschillende etniciteiten waren, zwart, gekleurd en blank en veelal waren ze met elkaar gekomen. Ik heb veelal buiten op het terras gestaan, aangezien dit de beste plek was waar een gesprek gevoerd kon worden en waar je elkaar ook daadwerkelijk kon verstaan. Na ruim een uur had ik al veel verschillende gesprekken gevoerd. Zo was er een meisje, dat verbaasd was dat ik als Nederlandse dit land Zuid-Afrika fantastisch vond en interessant vanwege de verscheidenheid. Hiermee was zij het wel eens, maar er moest nog een hoop gebeuren. Een ander meisje van 27 jaar zei precies hetzelfde: *"We have come a long way so far. South Africa is going forward even with each other but politics are holding us back sometime. Especially if you look at all the rural areas and townships. They do nothing about that"*. Wat zij zei was precies hetgeen wat ik al die tijd dacht, wanneer ik in mijn autootje over de snelweg reed langs de townships die worden afgeschermd met hekken.

Later op de avond was ik nieuwsgierig hoe buitenlandse studenten Kaapstad ervaren, aangezien er veel internationale studenten zijn vanuit Europa. Ik besloot om me voor te doen als iemand uit Kaapstad. Ik had het Zuid-Afrikaanse Engelse accent al aardig geobserveerd en geoefend waardoor ik dit hopelijk waar kon gaan maken. Ik raakte aan de praat met een jongen uit Duitsland. Hij kwam naar Kaapstad om economie te studeren voor een jaar. Wanneer ik hem vertelde dat ik uit Kaapstad kwam was zijn reactie erg aandoenlijk. *"Wauw, that must have been tough for you growing up in a country like this. I am very proud of you and Cape Town is really doing a good job. I always feel safe where ever I go."* Dit was uiteindelijk de reactie die ik van meerdere internationale studenten kreeg en zo keken zij tegen het land aan. Allen vonden dat Zuid-Afrika goed vooruit is gegaan, maar dat er nog een hoop moet gebeuren. Ik had het gevoel dat zowel de inwoners van Kaapstad als de internationale studenten

---

¹⁸ Data verkregen uit participerende observatie in een kliniek in Khayelitsha (township) en in de stad en door informele gesprekken met patiënten die aan het wachten waren in de wachtkamer.

het idee hadden dat ze al ver zijn gekomen sinds 1994, maar dat het moeilijk is om zo snel na dato alle vooroordelen over elkaar te laten verdwijnen. Diep in gedachte verzonken over deze avond ging ik weer terug naar binnen. Op dat moment zie ik alle verschillende etniciteiten met elkaar dansen, drinken en lol maken. Deze jongeren moeten het uiteindelijk samen gaan waarmaken om een multiculturele samenleving te creëren in Zuid-Afrika.

Er zijn verschillende vormen van mixing: soms wordt de ene groep opgenomen in de andere; soms wordt het cultureel opgenomen, maar niet sociaal (de etnische grenzen blijven intact); soms voegt de groep samen om een nieuwe entiteit te creëren (Eriksen 2007; 110). Al eerder heb ik gezegd dat leeftijd er niet helemaal toe doet als het gaat om met de vinger naar de Ander te wijzen. In deze club was iedereen boven de 23 jaar, dat kan betekenen dat sommige het einde van de apartheid hebben meegemaakt. Echter werd hier wel de Anders ingesloten: iedereen werd deze avond één en voegde zich samen tot een nieuwe entiteit, wat redelijk zeldzaam is in Kaapstad. Het was duidelijk te zien dat er mixing was tussen verschillende etniciteiten. Qua woonsituatie is het een ander verhaal. Er wordt bijvoorbeeld niet sociaal gemixt en de etnische grenzen blijven intact: sociaal-economisch gescheiden groepen.

3.3 ‘Waar horen wij bij?’

Na een periode van segregatie waarin verschillende groepen worden uitgesloten breekt een periode aan wanneer dat voorbij is: desegregatie. Het is de bedoeling dat niemand meer wordt uitgesloten en iedereen recht heeft op dezelfde middelen van het land (Freund 2010). Zoals al eerder werd aangehaald komen er vragen op zoals ‘is er verzoening tussen raciale groepen?’, ‘kan de onrechtvaardigheid van het verleden opzij gezet worden?’, ‘wordt de loyaliteit aan raciale en etno-identiteiten verminderd ten gunste van de overkoepelende nationale identiteit (Finchilescu & Tredoux 2010; 224)?’ maar ook ‘waar horen wij nu eigenlijk bij?’. Vooral de laatste vraag is voor veel inwoners van Kaapstad belangrijk geworden.

Het straatbeeld is zeker veranderd sinds de apartheid is afgeschaft. Jazmyne (34, geboren in Swaziland) vertelde mij tijdens een interview: *“Black people were not allowed on the streets after 18.00 hours. Now you see every ethnicity at night and in public places what used to be forbidden for everyone who was not white”*¹⁹. Niet alleen het straatbeeld is veranderd, het onderwijssysteem begint ook te veranderen als het gaat om etniciteit. Als je niet blank was in Zuid-Afrika had je weinig tot bijna geen rechten en het onderwijs dat wel aangeboden werd, was minimaal. Dit ervaarde John (31, leraar, blank) toentertijd met het onderwijs. De apartheid was een tijd van segregatie gebaseerd op huidskleur. Toch moesten alle studenten op de universiteiten tot op de dag van vandaag nog aankruisen van welk “ras” ze zijn: *White, Black, Asian & Other*. Dit moeten zij invullen zodat de universiteiten kunnen zien welke etniciteit zich aanmeldt en zodat er van elke etniciteit een bepaald percentage binnen wordt

¹⁹ Data verkregen vanuit een semi-gestructureerd interview met Jazmyne, Bahá’í gelovige.

gehaald. Op deze manier konden en kunnen zij dit al die tijd reguleren. Dit zorgt ervoor dat nog steeds in groepen wordt gedacht wat sociale in- en uitsluiting in de hand werkt. Er waren een aantal studenten die dit niet wilden aankruisen en daardoor “other” hebben ingevuld zodat zij niet in een hokje werden geplaatst. Daar tegenover waren er enkelen die trots “black” aankruisten omdat zij de generatie zijn die wel naar de universiteit kan wat voor hun ouders onmogelijk was²⁰. Ondanks de reacties van de studenten blijft er door dit systeem in etniciteiten gedacht worden en worden bepaalde groepen uitgesloten van onderwijs, omdat zij het percentage van het ene “ras” al binnen hebben gehaald. Nu 18 jaar later gaan in februari 2013 de eerste studenten naar de universiteit, die na de apartheid zijn geboren. Dit zijn de eersten die niet meer hoeven aan te geven van welke afkomst zij zijn²¹. Dit zou de eerste stap kunnen zijn die dit stuk van de geschiedenis daadwerkelijk achter zich kan en mag laten.

Systeem of geen systeem, niemand weet echt waar hij of zij bij hoort. Opvallend is dat iedereen zich keert naar wat hij of zij kent. Tijdens participerende observaties op de universiteit en in een kliniek in Khayelitsha, was er duidelijk mixing te zien van etniciteiten. Op het werk, werkten ze allen goed samen met elkaar, tijdens colleges zat iedereen redelijk door elkaar verspreid. Dit was voor mij een duidelijk beeld van mixing, totdat er pauze kwam. Zowel op het werk als op de universiteit trok elke etniciteit naar elkaar toe: *black* bij *black*, *white* bij *white* en *coloured* bij *coloured*. De mixing die er tijdens werktijd was, verdween compleet tijdens de pauzes. Tijdens interviews kwam naar voren dat ze met elkaar overweg kunnen maar de conclusie was eigenlijk “*stick to what you know*”, dus ook met het kiezen van collega’s en vrienden²². Er wordt niet buiten de comfortzone gestapt en afgegaan op het vertrouwde.

Ondanks het ‘vertrouwde’ is er in het centrum van Kaapstad een verschuiving te zien. Mensen beginnen te mixen, vrijwillig en soms gedwongen. Veel studenten gaan wonen rondom de universiteit waardoor de wijken daaromheen gemixt zijn met etniciteiten. Mede dankzij internationale studenten, die niet de apartheid hebben meegemaakt, worden groepen gemixt. Er ontstaan daar geen sociale uitsluiting op basis van huidskleur. De in- en uitsluiting die plaats vindt, wordt meer gebaseerd op gedeelde interesses. Ook zijn er gedwongen situaties waardoor er meer gemixt wordt qua woonomstandigheden. De familie Narthee²³ woonde in een *coloured community* voordat de zoon een hersentumor had. Doordat het ziekenhuis te ver weg was van deze wijk en dus niet snel genoeg bereikbaar als er iets gebeurde, werden zij gedwongen om dichterbij het ziekenhuis te wonen. Dit ziekenhuis stond echter in een *white neighbourhood*. Dit was niet de eerste keus van de familie en ze hadden hier ook niet voor gekozen als de zoon geen gezondheidsproblemen had. Nu zij er eenmaal

---

²⁰ Data verkregen vanuit informele interviews met studenten op de University of Cape Town (UCT).

²¹ (Ibid).

²² Data verkregen door participerende observaties en informele interviews in een kliniek in Khayelitsha en op de UCT.

²³ De familie Narthee zijn informanten geweest gedurende mijn onderzoek in Kaapstad. Met hen heb ik een sterke band opgebouwd waardoor ik veel informatie over Kaapstad heb kunnen verzamelen maar ook op persoonlijk niveau.

wonen zijn zij over de vooroordelen heen die zij voorheen hadden over de wijk en zijn hun blanke burens goede vrienden geworden.

Gedwongen of ongedwongen wordt er gemixt in Kaapstad. Op de vraag 'waar hoor jij bij?' wordt nooit echt concreet geantwoord. Het lijkt alsof iedereen zoekende is en zij gaan hierdoor nog vaak af op de voorheen gesegregeerde situatie op basis van huidskleur. Dit zorgt voor een stukje veiligheid. Langzamerhand wordt er buiten de comfortzone getreden waardoor mixing plaatsvindt op elk gebied; wonen, werk en onderwijs. Een studente kon goed verwoorden waar zij zichzelf bij hoorde voelen:

"I am a citizen of Cape Town and I hope everyone who lives here is feeling the same. That is where we belong to"
Coloured girl, 27, student at UCT.

Er is dus te zien dat er nog altijd sociale in- en uitsluiting plaatsvindt in Kaapstad. De Bahá'ís hebben het ideaal om niemand in- of uit te sluiten. Toch is Kaapstad grotendeels nog gebaseerd op etnische afkomst. Hoe zal deze, nog altijd bestaande segregatie invloed hebben op de Bahá'ís? En in hoeverre speelt het verleden voor zowel de Bahá'í gemeenschap als individu een grote rol?

Hoofdstuk 4: “Unity” is waar wij voor staan

*You are drops
Of one ocean.
You are leaves
Of one tree.
Come and join us, come and join us
In our quest for unity.
It's a way of life for you and me.*

*All the earth is
But one country.
Man is one
Can't you see.
Come and join us, come and join us
In our quest for unity.
It's a way of life for you and me.*

Tijdens de children's class op zaterdagochtend wordt dit lied door alle kinderen gezongen samen met de Bahá'í gelovigen die de les geven. Dit kinderliedje laat het principe van het Bahá'í geloof doorschemeren; zij staan voor *unity*.

In het vorige hoofdstuk is de situatie in Kaapstad beschreven na de afschaffing van de apartheid. Iedereen gaat hier op zijn eigen manier mee om, om de periode van desegregatie een plekje te geven in hun dagelijks leven. Dit hoofdstuk wordt toegespitst op de aanhangers van het Bahá'í geloof in Kaapstad. De boodschap van dit geloof is *oneness of mankind*, het samenkomen van alle mensen, rassen, klassen, naties en religies in de geest van begrip en eenheid (*unity*) onder begeleiding van God (National Spiritual Assembly of the Bahá'ís of South Africa). Er zijn verschillende *core activities* om deze boodschap naar buiten te brengen, waaronder de children's classes. In dit hoofdstuk wil ik naar voren brengen hoe Bahá'í gelovigen dit principe in hun dagelijks leven op individueel niveau vorm geven en hoe zij hier mee omgaan. Naw Rúz, één van de belangrijkste feestdagen binnen het geloof, zal een grote rol innemen in dit hoofdstuk.

4.1 Sociale in- en uitsluiting in dialoog

Bahá'ís staan allemaal achter het principe van *unity*, dit wil zeggen dat het proces tot het komen van het mixen van verschillende etniciteiten voor elke Bahá'í erg belangrijk is. Ramin (31) vertelde mij toen we in de auto zaten op weg naar de children's class: *“The acceptance of the faith came because of unity. I saw what was happening during the apartheid around me and that is when it hits me, we need unity. Aside from*

that fact, I see the faith as an independent investigation of yourself, trying to find who you really are. That is what we are also trying to accomplish with these children we teach." Door het geven van children's classes, junior youth en langs de deuren te gaan in hun wijk, proberen zij hier aan bij te dragen. Zij proberen unity te bereiken door zich te concentreren op de jongeren door middel van het geven van lessen, omdat zij de nieuwe toekomst zijn en de generatie die na de apartheid is geboren. Tijdens een gesprek met Jazmyne, Kyran en Ramin stelde ik de vraag of zij Zuid-Afrika mee gaan maken als een multicultureel land en Kyran (35) antwoordde toen: *"By learning the children about unity, loyalty and generosity, I believe that South Africa can be a multicultural country. I am not sure if I will see this happen or my children, but I hope that my grandchildren will live in a country like that."* Jazmyne (34) voegde hier aan toe: *"Development needs spiritual solutions. Force of religion is the only option because that will be a bottom-up approach."* Invloed vanuit geloofsovertuiging wordt gezien als een 'bottom-up' benadering (Garner 2000). In hoofdstuk 1 is dit al aangetoond dat een bottom-up benadering laat zien dat er gehandeld wordt vanuit de mensen zelf en dat het niet wordt opgelegd vanuit de staat: 'top-down'. De aanhangers van het Bahá'í geloof en dan voornamelijk degenen die children's classes geven en junior youth, proberen bij te dragen aan een maatschappelijke verandering door het geven van spirituele lessen. Zelf vroeg ik me af of er daadwerkelijk verandering kan komen door een *force of religion* zoals Jazmyne vertelde. Voor mijn gevoel zijn er ook groepen die niet geloven in een God, hoe kijken zij hier tegenaan? Al snel kwam ik erachter dat merendeel waarmee ik sprak, buiten de Bahá'í gelovigen om, ook gelovig zijn. Ook zij denken dat religieuze instellingen kunnen bijdragen aan veranderingen in Zuid-Afrika²⁴.

Tijdens de verkiezingen voor de nieuwe Local Spiritual Assembly (LSA) werd het principe van unity en het hebben van de core activities: children's classes, junior youth, study circles en devotional meetings nog eens aangehaald en het doel van het geloof benadrukt:

"The goal of teaching these lessons will contribute of 'making humanity better'. At this moment humanity is sick because of the widening gap between the very rich and the very poor, rampant racism, nationalism and tribalism, the breakdown of the institution of marriage and excessive materialism. Resolving that will only happen by applying the guidance that God provides humanity progressively to our problems. We believe that belief itself is not enough but we are striving to apply the teachings of Baha'u'llah to their lives and the lives of their communities. The core activities are one way of doing that but it is our current efforts in what will be an evolving process of applying these teachings to the ills affecting society."

William, Chairman LSA Kaapstad.

---

²⁴ Data verkregen door informele gesprekken met studenten aan de UCT, jongeren tijdens het nachtleven, mijn Zuid - Afrikaanse huisbazen (ik ben verhuist waardoor ik meerdere huisbazen heb gehad) en mijn Zuid - Afrikaanse huisgenoten.

Hieruit blijkt dat de gemeenschap vindt dat er zonder spiritualiteit geen multiculturele samenleving bereikt kan worden, omdat spiritualiteit leert hoe je een beter mens moet zijn en dat iedereen gelijk is. Ik vergelijk dit met het leren van normen en waarden die wij in Nederland geleerd krijgen op school en thuis door je ouders. Bahá'ís proberen dit met de children's class en junior youth over te brengen. Zij, Bahá'ís, zien deze kinderen en voornamelijk de junior youth (12 – 15 jaar) als een groep die een bijzondere tijd in hun leven doormaken vanwege de vele veranderingen om hen heen en beginnen met het vestigen van patronen in hun leven. Jazmyne, regionale coördinator in Kaapstad van children's classes en junior youth, legde mij uit wat zij precies bedoelen met deze leeftijdscategorie. Ik vroeg haar waarom deze groep volgens hen zo belangrijk is.

“The world sees this group as a troubled one with many challenges and rebellion, we see them differently. We see that this age group have a lot of curiosity about the world around them and a desire to contribute to the advancement of the world.”

Dit laat zien dat Bahá'ís deze leeftijdsgroep juist willen insluiten. Het doel van de lessen die zij hen geven is het vergroten van een generatie van mensen die zijn uitgerust met kennis, attitudes en vaardigheden om de mensheid te dienen en daarna het welzijn van de mensheid te bevorderen.

“If all children can receive this form of spiritual education and couple this with material education, the world will be a different place,” vertelde Ramin.

Wat mij is opgevallen tijdens deze lessen is dat de kinderen normen en waarden worden bij gebracht en dit koppelen zij aan het Bahá'í geloof en over andere religies wordt hen niets verteld. Hierdoor komt het op mij over als een eenzijdig beeld op het gebied van geestelijke vorming, terwijl Bahá'ís juist staan voor de verscheidenheid. Wel wordt de kinderen geleerd om goed te zijn voor anderen om je heen en iedereen te erkennen als een *human being* ongeacht de afkomst of sociaal-economische status.

Vijftien kinderen zaten op de grond aandachtig te luisteren naar Sareh. Sareh is 21 jaar en geeft op zaterdagochtend samen met Ramin een children's class. Zij vertelt hen een verhaal aan de kinderen dat het gaat om hoe jij als individu *compassion* kan laten zien.

“It is not by how THEY do it, but how I do it. I talk to the homeless people when I walk pass them. I show respect, they are also human, I recognize you as a person, and I will show them compassion by talking to them, making conversation, even if you are dirty.”

Ze legt de kinderen uit dat het gaat om erkenning van ieder persoon op de wereld. Intussen begint een jongetje van 6 jaar zijn buurman te slaan. Er wordt meteen ingegrepen door Ramin en hij legt uit dat vechten niet de oplossing is: *“Fighting is not a way of respecting someone. We just talked about respect, what do you remember of that? Respect is listening to, in this case to Sareh, who is telling you a story.”* Het jongetje knikt naar Ramin en biedt zijn excuses aan naar Sareh.

Door unity te creëren, zorg je voor een betere samenleving met elkaar omdat er geen sociale uitsluiting meer plaats vindt. Sareh vertelde mij dat unity op verschillende manieren behaald kan

worden: *"Showing compassion is a way of unifying people even if I do this part alone, on my one I think it will contribute in a wider range."*

Het Bahá'í geloof staat dus voor unity. Kinderen wordt geleerd om het principe van unity naar buiten te dragen door loyaal en genereus te zijn. Op deze manier vindt er een bottom-up approach plaats die kan zorgen voor maatschappelijke verandering. Verschillende Bahá'ís hebben laten zien waar het geloof in positieve zin voor staat.. In de volgende paragraaf zal ik aantonen dat zelfs al staat het geloof voor eenheid in diversiteit, binnen de gemeenschap dit niet altijd te zien is en dat er uitsluiting kan ontstaan binnen de in-group.

4.2 Naw Rúz

Naast de core activiteiten zijn er belangrijke feestdagen binnen het Bahá'í geloof. Naw Rúz is daar één van, op deze dag begint hun nieuwe jaar. Deze dag wordt enkel door Bahá'ís en Iraniërs gevierd (Walbridge 1996). Naw Rúz heeft geen specifieke gebruiken om het te vieren. De Iraanse Bahá'ís handhaven de oude gewoonten van de Iraniërs. Dit houdt in een "Naw-Rúz tafel", waarop een wit tafelkleed ligt met zeven borden of schalen waar items opliggen die beginnen met de letter "S" of "SH" (in het Perzisch). Al deze items hebben een symbolische waarde zoals vrede, welvaart en groei (Lehman 2008).

Naw-Rúz is een vorm van een *thanksgiving* viering (Ibid). Er wordt door gelovigen om 00.00 uur 's nachts een gebed voorgedragen en nieuwjaarsdag staat in het teken van gebeden en viering met elkaar (Walbridge 1996). In Kaapstad wordt deze viering wel met 'elkaar' gevierd maar toch ontstaan er verschillende groepen tijdens deze viering: er ontstaat uitsluiting binnen de in-group. Hier kom ik later op terug. Naw Rúz is altijd op 21 maart, omdat de kalender van het Bahá'í geloof uit 19 maanden bestaat en elke maand telt 19 dagen. In totaal zijn dit 361 dagen. De overgebleven dagen worden *intercalery* dagen genoemd en zijn voorafgaand aan de 19^e maand. In die dagen tonen Bahá'í gelovigen voordat ze gaan vasten²⁵ gastvrijheid. Ze gaan naar mensen in tehuizen waar ze hun medeleven tonen door het geven van geschenken of tijd met hen doorbrengen. Deze tijd staat in het teken van geven aan anderen²⁶.

De viering in het Westen van Naw Rúz heeft geen vaste tradities die naar voren komen. Een reden hiervoor is dat deze viering nog een te korte tijd van tradities heeft. Er hebben zich nog geen tradities vastgeworteld (Lehman 2008). Een andere factor kan zijn dat sommige gemeenschappen deze dag nog niet helemaal uitgevogeld hebben. Immers, het is slechts een van de negen Heilige Dagen die het Bahá'í geloof kent (Ibid).

---

²⁵ Elke 19^e maand van het jaar, vasten de Bahá'ís is voor 19 dagen. Tussen zonsopgang en zonsondergang wordt er niet gegeten en gedronken. Iedereen tussen de 15 en 70 jaar doet mee als dit de gezondheid toe laat, het wordt ook niet verplicht. Je mag niet vasten wanneer je zwanger bent, ziek, aan het reizen, ongesteld of te oud bent. Na deze periode hoeven die dagen dat er niet gevast kon worden, niet ingehaald te worden zoals bij de Islam wel moet (Sareh, Ramin, Familie Divali; 6 maart 2012).

²⁶ Data verkregen door informele gesprekken met mijn informanten Ramin, Sareh, John en nog enkele Bahá'í gelovigen die bij de *study circle* waren op 6 maart 2012.

Ook in Kaapstad leek deze feestdag nog niet helemaal uitgekristalliseerd te zijn hoe zij dit vieren. Op 21 maart 2012 mocht ik ook bij zijn. De Bahá'ís sluiten in principe niemand in of uit maar wat opvallend is, is dat ze elkaar uitsluiten binnen de in-group door te blijven clusteren. Aan de hand van aankomend vignet wil ik dat aantonen:

Drie uur op woensdagmiddag gaat het programma beginnen om het nieuwe jaar in te luiden. Ik ben van te voren eerst naar de familie Divali gereden, zodat Sareh met mij mee kan rijden naar Plumstead, waar Naw Rúz gevierd gaat worden. Na de lunch vertrekken we daarheen. Ik heb er erg veel zin in aangezien ik mijn Nieuwe Jaar al op 1 januari had gevierd en ik het nu 3 maanden later nog eens mag vieren, maar dan in Kaapstad. Met mijn Nederlandse persoonlijkheid wil ik natuurlijk niet te laat komen maar liever iets te vroeg en zo arriveren wij daar om tien voor drie. Tot mijn verbazing en deels te verwachten, zijn we een van de eerste. William staat bij de ingang van de zaal om ons te verwelkomen. Hij vertelt trots dat hij de kinderhoek georganiseerd heeft met alle versieringen van hoedjes en toeters samen met het 'kinder-eten'. In het midden van de zaal staan rijen met stoelen met een gangpad in het midden. Aan beide zijkanten staan tafels waar hapjes en drankjes klaar gezet zijn, die zijn voor na het programma. Voor alle stoelen staat een tafel versierd met bloemstukken en er staat een piano naast. Aangezien we erg vroeg zijn, kunnen we een goed plekje uitzoeken in de zaal. Sareh wilde niet helemaal vooraan zitten wat mij goed uitkomt. Op deze manier kan ik observeren wat er allemaal gaat gebeuren. Langzaamaan vult de zaal zich en wat mij opvalt, is dat de gemeenschappen die normaal verspreid bij elkaar komen, op deze dag naar elkaar toetrekken. Zo zit ik tussen de gemeenschap waar ik elke week mee samen kom. Uiteindelijk wordt het een geclusterde zaal met mensen, zelfs nog gebaseerd op huidskleur wat te danken is aan gesegregeerde wijken die zijn overgebleven na de apartheid. Een enkeling loopt langs om iedereen "happy Naw Rúz" te wensen. Terwijl de zaal verder volstroomt is Luna, de organisator van het programma, nog bezig met het programma. Zij zoekt mensen die een gebed willen gaan voorlezen. Ik moet een beetje grijnzen over de manier waarop het wordt geregeld. Het komt op mij ietwat ongeorganiseerd over.

Om kwart voor vier beginnen we met het programma. Als eerste is er een *devotional* gedeelte, ik sluit mijn ogen en vouw mijn armen over elkaar en luister naar de man, die het verhaal van Bahá'u'lláh vertelt, hoe hij is vertrokken uit Iran. Stiekem kijk ik af en toe de zaal in, waardoor ik kan zien dat de jongeren in het rond kijken en sommige kinderen huilen of er doorheen praten. Tijdens het devotional gedeelte vliegt een duif de zaal binnen. Deze vliegt onrustig door de zaal heen en maakt veel geluid. Veel mensen worden hierdoor afgeleid. Opnieuw grijns ik omdat ik het typerend vind hoe de gehele middag tot nu toe verloopt. Na de devotionals treden enkele Bahá'í gelovigen om beurten naar voren om of een lied te zingen of een gebed op te lezen. Met dit laatste wordt elke act uit een boek voorgelezen. Er zijn acht acts die goed uitgebalanceerd zijn qua etniciteit en leeftijd. Jong en oud, zwart, blank of gekleurd, ze komen allemaal aan bod. Ik vraag me af of Luna dit expres heeft gedaan om hun principe van unity duidelijk naar voren te laten komen, doordat zij hier de nadruk op leggen of dat dit puur toeval is. Ik betrap mezelf erop dat ik het vanuit een bevooroordeelde blik bekijk en ik probeer mijn gedachte weer neutraal te 'maken'. Intussen vliegt de duif nog steeds rond in de zaal.

De laatste act van het programma zijn vier kinderen tussen de leeftijd 5 en 8 jaar. Zij zingen een liedje wat meer op rappen lijkt: "Oh my God, Oh Oh my God". Gelijk daarna rent een van de jongetjes weg. Ik vind dit eigenlijk de leukste act van het programma, omdat het iedereen aan het lachen maakt. Na een half uur is het programma afgelopen en gaat iedereen eten en drinken. De groep staat op en loopt naar het buffet. Iedereen wenst elkaar Naw Rúz, toch blijven zij veelal bij hun familie of kleinere gemeenschap staan. Voor mijn gevoel wordt er niet gemengd met de mensen, die zij niet kennen, wat mij verbaast aangezien zij allen staan voor sociale insluiting van iedereen.

Sareh vertelt mij dat ze het idee had dat iedereen raar naar ons keek, maar ze kon mij niet uitleggen waarom, waarschijnlijk omdat ik er tussen zat en zij mij niet kennen. Ik vraag haar snel waarom de mensen niet echt mengen en bij elkaar blijven. *“People are scared to step out of their comfort zone. When they do not know someone, it takes a while to approach them. Actually, that is the same for me.”* Ik begrijp deze comfortzone en dat het eng is. Ik vond het ook eng om al deze nieuwe mensen te ontmoeten in Kaapstad, maar daar moest ik doorheen en het heeft gezorgd voor een geweldige ervaring en het ontmoeten van deze mooie nieuwe mensen. Waarom treden de Bahá'í gelovigen niet uit hun comfortzone, terwijl zij met elkaar de ingesloten groep zijn?

Rond half vijf gaan de eerste mensen alweer naar huis en om vijf uur besluiten wij ook te gaan aangezien we bijna de laatste zijn. Het was een korte maar leerzame viering. Een *eye opener*.

Hoewel het geloof staat voor eenheid onder mensen en eenheid in diversiteit blijven de aanhangers van het geloof bij wie ze kennen, zoals in het bovenstaande vignet is beschreven. In hoofdstuk 3 is beschreven dat de veranderingen erg langzaam gaan qua woonsituaties. Dit heeft ook gevolgen voor de Bahá'í gemeenschap wat resulteert in het feit dat zij erg verspreid en geclusterd zijn. Door deze gescheidenheid binnen het geloof, en de ontstane gemeenschappen zijn zij op etniciteit nog gesegregeerd en mengen zij niet zoals ze eigenlijk zouden willen. Toch delen de aanhangers dezelfde sociale identiteit.

Luthanen & Crocker (1992) stelden al eerder dat degenen, die zich identificeren met hun religieuze groep, niet alleen gemeenschappelijke overtuigingen delen maar nemen het lidmaatschap aan van een groep die centraal staat voor hun zelfbeeld. Dit zorgt voor het persoonlijke en collectieve gevoel van eigenwaarde en voor het verkrijgen van een sterke band met andere groepsleden (Anisman, Ysseldyk & Matheson 2010; 61). Dit draagt bij aan insluiting. De Bahá'í-gemeenschap draagt hun identiteit uit als erg divers op het gebied van etniciteit, wat deze groep tot een mooi beeld creëert doordat ze het principe van eenheid uitdragen en niet uitsluiten. Daarentegen dragen zij dit alleen uit op papier en is er sprake van sociale in- en uitsluiting binnen de in-group zoals te zien is bij Naw Rúz. Toch identificeren zij zich allemaal met de principes van het geloof. Zo gaf Ramin mij antwoord op de vraag over zijn identificatie met het geloof: *“I identify myself as Bahá'í in word and deed. By saying I am a Bahá'í and trying to live the principles and teachings and obeying the Laws.”*

Ondanks dat het geloof diep geworteld zit volgens Bahá'ís, lijken zij te kiezen voor 'segregatie' en niet voor de eenheid waar zij voor staan. Segregatie wordt verkozen boven het geloof en de gedeelde identiteit die hiermee samenhangt. Een sociale identiteit stelt dat identificatie met een bepaalde groep individuen motiveert om hun groep te onderscheiden van anderen om een positief gevoel van eigenwaarde te behouden of om zelfs verbeteringen te bereiken. Bahá'í aanhangers hebben twee identiteiten zowel het geloof als hun etniciteit. In het geval van Naw Rúz bij de Bahá'í gemeenschap lijken zij hun etnische identiteit te verkiezen boven die van het geloof. De vroegere segregatie heeft nog een duidelijke impact op religie en dus ook op de sociale omgang met elkaar.

4.3 Leren van fouten

Zelfs al zit de identificatie bij de Bahá'ís diep geworteld en proberen zij elke dag met de wetten en het principe van eenheid om te gaan, ook zij maken fouten zowel als gemeenschap als individu. In de vorige paragraaf hebben we kunnen zien dat religie het leven en de sociale omgeving niet altijd makkelijker maakt zoals het veronderstelt.

Al eerder is genoemd dat het hebben van een religie als redmiddel kan dienen waarmee je in het dagelijks leven het hoofd boven water kunt houden (Douma 1993; 31). In een land zoals Zuid-Afrika waar het apartheidsregime heeft geheerst, proberen de inwoners hun hoofd boven water te houden op het gebied van de veranderde intergroeprelaties (Freund 2010). Dit gaat ook op voor Bahá'í gelovigen en het geloof helpt hen daarbij. Zij leren elke dag om samen een hechtere gemeenschap te worden. Het geloof is erg veranderd na 1994 volgens Kyran: *“Before 1994, we held on a play in case the police came along. After 1994 there was no structure and everything was disorganized. In 1996 came an institutional process what caused the communities to be more organized nowadays. The Bahá'í communities learn from each other around the world. A lot of communities looked to Colombia, where in a relatively short period 15.000 people became Bahá'í and where they had to form a community.”* Dit leerproces vanuit Colombia is in Kaapstad overgenomen²⁷. Jazyme haakt hier op in: *“Learning is not ‘book’ learning. Also activity learning. Learn from each other.”*

Behalve het creëren van een gemeenschap, dat zij nu zijn in Kaapstad, gaat het leerproces op allerlei vlakken door. Als er wordt gekeken naar de verkiezingen van de LSA (Local Spiritual Assembly), wordt er veronderstelt dat het democratisch is. Iedereen mag negen namen opschrijven waarvan zij willen dat ze in de raad komen. John (31, Bahá'í sinds 10 jaar) heeft hier andere gedachten over:

“The Bahá'í Faith values unity and diversity. [...] We are very much proud of the fact that we are multicolored and multicultural and that's is very much what we want to show others. Even to the point of choosing the LSA. [...] Most of the time the Bahá'ís will elected nine members that look very multicultural on paper. There is an element that they would favor the minority because I feel sometimes instead of choosing the most mature unquestionable person like those will be for example nine white males, but those nine people may not be chosen because people would favor of having a mixture and multicultural feel. They would rather choose a black women instead of a white man. [...] The community needs to grow in maturity and understanding the election process because they might vote for the feeling of multicultural community and that shows the value of the faith. We value “multiculturalness”. It is a good thing to be a multicultural faith but to the higher aims of the faith, there is more to be.”

John laat hiermee zien dat het geloof verder kan groeien. Onbewust worden bepaalde personen uitgesloten in het geloof zoals hij als voorbeeld gaf ‘de blanke man’. Dit kan teruggebracht worden

²⁷ Data verkregen uit een semi-gestructureerd interview met Ramin, Jazmyne & Kyran.

naar de apartheid: Bahá'ís willen niet het beeld geven dat de blanken nog steeds superieur zijn maar dat zij staan voor *equality*. Of zij nu man, vrouw, zwart of wit zijn, iedereen is gelijk. Op deze manier draagt het Bahá'í geloof unity uit. Normaliter gaat men voor de beste kandidaat ongeacht afkomst, gender of huidskleur. Doordat de Bahá'ís dit niet doen dragen zij bij aan de positieve discriminatie, die is ontstaan na de apartheid. Tijdens de *election* viel het mij inderdaad op dat de negen nieuwe gekozen LSA leden een mix zijn op het gebied van gender en huidskleur.

Naast het gemeenschappelijk gedeelte waarin het geloof kan groeien zijn er ook leermomenten op individueel niveau. Paternalisme is een veel voorkomende concept in Kaapstad²⁸. Dit kan gezien worden als *under the surface* racisme (Muyeba & Seekings 2011). In de kliniek komt dit voor doordat zij geen medische termen gebruiken omdat artsen ervan uitgaan dat zij dit niet begrijpen. Het is moeilijk om een balans hierin te vinden. Ik kon zien dat Jazmyne gefrustreerd raakte door cultuurverschillen en zij zei dan ook vaak tegen patiënten met een luider stem “*Do you understand?? Yes??*” en “*Hello!?!*”. Terwijl dit een punt is waarop zij verbetering wilt zien, gedraagt zij zich ook paternalistisch.

Vooroordelen over een bepaald ras of cultuur speelt ook binnen de Bahá'í gemeenschap. Opmerkelijk is dat dit alleen naar voren komt bij Jazmyne, Kyran en Ramin: de *white community*. Zij behoren tot het blanke ras zoals zij zelf zeggen. Jazmyne heeft bijvoorbeeld veel vooroordelen, waarmee ze elke dag de strijd aangaat: “*I lived eight years overseas where everyone is on time. When I came back to South Africa I had to re-adjust to the life here. South Africa still deals with townships and development programs whereas I was used to urban settings. I have difficulties when people here are late, not to think ‘Oh that is their culture’. It is a constant challenge to not let it about race.*” Bij het voeren van hetzelfde gesprek maar dan bij ‘mijn’ *coloured community*, stond dit lijnrecht tegenover het gesprek met de blanke gemeenschap. Er wordt niet over vooroordelen gesproken, totdat ik er letterlijk naar vraag. Moeder Divali is van mening dat vooroordelen niks met ras te maken hebben: “*Everyone has prejudices. Prejudices has everything to do with the character of someone and how people deal with their prejudices. Race is not an issue because everyone is different even if you are from the same race. If you do that, you don’t have prejudices but you are generalizing.*”

Beide meningen zijn van Bahá'ís en beide streven ze naar hetzelfde doel. Jazmyne heeft alleen meer moeite om vooroordelen uit te schakelen.

Vooroordelen zijn sowieso lastig uit te schakelen bij mensen. Je ziet dit terug in de manier waarop artsen tegen patiënten praten, maar ook in het dagelijks leven op straat. Tijdens Naw Rúz kwam het ook naar voren. Ze mixen onderling niet, wat te maken heeft met het niet uit je comfortzone treden, maar wellicht ook vanwege de vooroordelen waarmee zij elke dag de strijd aangaan: het niet kennen en niet durven kennen van de Ander. In dit opzicht heeft het geloof nog een lange weg te gaan op het gebied van volwassenwording waar John over praat. Zo kunnen zij groeien in het geloof om hun doel te kunnen behalen om een wereld met unity te creëren.

---

²⁸ Paternalisme: Het behandelen van mensen als kinderen met een lagere economische status of een nadeligere achtergrond komt veelal voor. Er wordt tegen hen gepraat alsof ze dom zijn en het niet begrijpen. Data verkregen tijdens participerende observaties in een kliniek in Khayelitsha waar ik met Jazmyne naar toe ben geweest. (4 april 2012)

Hoewel Bahá'is voor unity staan en dit leren aan de kinderen die zij les geven lopen zij zelf elke dag met hun vooroordelen rond. De geschiedenis van de apartheid neemt, zoals tijdens Naw Rúz, de idealen en principes van het geloof over. Dit komt mede door de geclusterde gemeenschappen binnen de Bahá'í-gemeenschap en het niet treden uit hun comfortzone. Ondanks dat het hebben van een religie het leven en de sociale omgang makkelijker kan maken, heeft de apartheid een te grote erfenis achtergelaten wat hedendaags nog een grote impact is op het geloof.

Zoals elke week de children's class beëindigde met een lied nadat zij geleerd hadden over het geloof en hoe je de medemens moet behandelen met respect, liefde, *compasion* en *kindness* wil ik graag op dezelfde manier eindigen:

Love, love, love, love,

Love your fellow man.

Love, love, love is

How the world began.

God loved creation

For He created thee,

To love, love, love Him and humanity.

Conclusie

Zuid-Afrika heeft op vele manieren een transformatie ondergaan. Decennia lang heeft de apartheid gezorgd voor raciale segregatie in Zuid - Afrika. Blanken en zwarten werden van elkaar gescheiden en de blanken waren het raciale superieure volk (Schutte 2000; 211). De blanke bevolking kreeg alle rechten over het land zowel territoriaal als politiek. In 1994 is er een einde gekomen aan dit regime en is er raciale desegregatie opgetreden: iedereen heeft recht op gelijke middelen van het land.

Segregatie en desegregatie hangen samen met sociale in- en uitsluiting. Sociale segregatie bestaat in meerdere vormen; raciale en klasse segregatie. In Kaapstad komen beide vormen nog voor. De wijken in en rondom de stad zijn geclusterd op huidskleur en klasse. Vanaf het centrum gaat het over van rijke klasse naar middenstand en naar armere klasse. Daarnaast zijn zelfs de sloppenwijken geclusterd op raciale kenmerken; dezelfde etniciteiten wonen bij elkaar. Zwarten wonen niet in dezelfde wijk als gekleurden. Dit is het nalatenschap van de apartheid, zij hebben altijd met elkaar gewoond en zij weten niet beter waardoor men bij elkaar blijft en dus geclusterd.

Wie we zijn, wie we worden geacht te zijn en onder welke omstandigheden we leven, hangt af van hoe goed of hoe slecht onze vorderingen worden beoordeeld door de omgeving om ons heen. Kortom, als men beschouwd wordt als iemand, die buiten de afgebakende grenzen valt, wordt die persoon gezien als een buitenstaander, of men dat wil of niet. Afkomst kan leiden tot sociale in- of uitsluiting (Ibid; 1246). Daarnaast kan afkomst van invloed zijn op kansen in het leven, voor zover het beschouwd wordt als *one of us* zaken ten aanzien van onze sociale, politieke en culturele participatie in de samenleving. Dit is complex omdat het belang van in- en uitsluiting over het algemeen een kwestie is van toegang tot bepaalde voordelen en zelfs rechten (Ibid; 1246).

In Kaapstad weet niemand precies waar hij of zij bij hoort. Wat opvallend is dat iedereen terugvalt op wat hij of zij kent. Op de werkvloer en universiteiten ontstaat er mixing, maar in de pauzes trekken etniciteiten naar elkaar toe: *black* bij *black*, *white* bij *white* en *coloured* bij *coloured*. Er wordt niet buiten de comfortzone gestapt en afgegaan op het vertrouwde. Ondanks dit gegeven wordt er langzaam gemixt zowel vrijwillig als gedwongen. Vrijwillig komt vooral voor onder studenten, die de apartheid niet hebben meegemaakt en gedwongen mixing is op basis van privé omstandigheden zoals werk, ziekte of familie. Op deze manier wordt er hoe dan ook gemixt in Kaapstad.

Het lijkt alsof iedereen zoekende is waar hij of zij bij hoort. Het geloven in een bepaalde religie kan hen helpen bij het vinden van de eigen culturele identiteit of als redmiddel dienen waarmee je in het dagelijks leven het hoofd boven water kunt houden (Douma 1993; 31). Wanneer religieuzen betekenis geven aan zijn of haar praktijken kunnen mensen zich hiermee identificeren en kunnen zij tot een groep behoren van een religie (Anisman, Ysseldyk & Matheson 2010; 60). Dit zie je terug in de aanhangers van het Bahá'í geloof. De boodschap van het Bahá'í geloof is *oneness of mankind*, het samenkomen van alle mensen, rassen, klassen, naties en religies in de geest van begrip en eenheid (unity) onder begeleiding van God (National Spiritual Assembly of the Bahá'ís of South Africa). Unity

proberen zij te bereiken door zich te concentreren op jongeren tussen de leeftijd van 5 tot 15 jaar en hen te leren over gelijkheid, loyaliteit en genereus zijn naar elkaar. Hiermee proberen zij in Zuid-Afrika een multicultureel land te creëren wat hopelijk over 100 jaar bereikt kan worden. Dit zien zij als een grass-root aanpak in de hoop dat de jeugd het over gaat nemen. Invloed vanuit geloofsovertuigingen wordt gezien als een 'bottom-up' benadering (Garner 2000).

Het politieke en sociale landschap verandert, wanneer er segregatie op welke manier dan ook plaats vindt of heeft gevonden (Finchilescu & Tredoux 2010; 226). Zoals al eerder genoemd is, heeft dit in Kaapstad ervoor gezorgd dat de wijken raciaal gesegregeerd zijn en de veranderingen tot op de dag van vandaag erg langzaam gaan. Dit heeft ook effect gehad op het Bahá'í geloof. De gemeenschap is erg verspreid over Kaapstad en geclusterd aangezien zij bestaat uit een groep van 342 aanhangers in een stad van ongeveer 5,5 miljoen inwoners. Door deze verscheidenheid binnen het geloof, door de ontstane gemeenschappen zijn zij op etniciteit nog gesegregeerd en mengen zij niet zoals ze eigenlijk zouden willen. In een land als Zuid-Afrika waar het apartheidsregime heeft geheerst, proberen de inwoners hun hoofd boven water te houden op het gebied van de veranderde intergroup relations (Freund 2010) wat samenhangt met de geclusterde woonsituaties. Dit gaat ook op voor Bahá'í gelovigen, het geloof kan hen daarbij helpen. Zij leren elke dag om samen een gemeenschap te worden. Uiteindelijk kan het hebben van een religie zorgen voor een persoonlijke en gedeelde identiteit wanneer het binnen de context van cultuur wordt gezien (Geertz 2005). Het is een identiteit die samen gedeeld wordt met een sociale religieuze groep. De identiteit die het Bahá'í geloof aanneemt staat voornamelijk voor unity en diversiteit. Diversiteit van verschillende etniciteiten binnen de aanhangers is een feit waarop zij trots zijn en zij doen hiervoor erg hun best om dit uit te dragen naar de buitenwereld. Zoals in hoofdstuk 4 getoond werd, gaan zij soms te ver in deze diversiteit dat er tijdens de LSA niet gekozen wordt voor de beste kandidaat, maar er wordt voor gezorgd dat dit principe naar buiten gedragen wordt in hun keuze. Deze diversiteit is in een land als Zuid-Afrika erg belangrijk maar op dit punt kunnen zij als gemeenschap verder groeien. Dit kan er toe leiden dat er binnen de in-group geen sociale in- en uitsluiting meer plaats vindt, dat nu nog het geval is als tijdens Naw Rúz.

Concluderend op de centrale vraag "Hoe ziet de periode van desegregatie, na de afschaffing van de apartheid in 1994, er nu uit in Kaapstad en hoe proberen Bahá'í gelovigen met dit gegeven om te gaan in hun dagelijks leven?" kan er gezegd worden dat Kaapstad en zijn inwoners nog een lange weg te gaan hebben, maar wel al ontwikkeling te zien is. Achttien jaar is nog veel te kort om over een periode van 46 jaar gedwongen segregatie heen te zijn. Vooroordelen ten opzichte van de verschillende etniciteiten leven nog in de *minds of people*. Toch wordt er gedwongen of ongedwongen gemixt in de stad, maar niemand weet precies waar hij of zij bij hoort. Het lijkt alsof iedereen zoekende is waardoor vaak wordt afgegaan op de voorheen gesegregeerde situatie op basis van huidskleur. Dit zorgt voor een stukje veiligheid. Langzamerhand treedt men buiten de comfortzone, waardoor mixing plaatsvindt op elk gebied; wonen, werk en onderwijs. Vooroordelen leiden ook voor de Bahá'ís tot

dagelijks gevecht met zichzelf. Het is moeilijk uit te schakelen. Dit is terug te zien aan het paternalisme, zoals artsen die praten tegen patiënten alsof ze kinderen zijn maar het komt ook voor op straat. Om de vooroordelen uit te schakelen moet er uit de comfortzone getreden worden en zelfs onder de Bahá'ís die unity als doel hebben is dit moeilijk. Tijdens Naw Rúz was duidelijk te zien dat de mixing onderling minimaal is. In dit opzicht heeft het geloof nog een lange weg te gaan op het gebied van volwassenwording zodat zij kunnen groeien in het geloof en hun doel kunnen behalen om een wereld van unity te creëren.

Dankwoord

Aan heel wat mensen heb ik het uitvoeren van dit onderzoek te danken en om drie jaar bachelorstudie te kunnen afronden. In dit stuk wil ik daar graag even bij stil staan.

Nienke Muurling, mijn begeleidster. Zonder haar feedback en steun zowel in Nederland als in Kaapstad had ik deze scriptie niet tot een mooi eind kunnen brengen. Wanneer ik dacht dat het allemaal niet meer ging lukken, wat ik een aantal keren heb gedacht, gaf zij mij juiste tips waardoor ik het vanuit een ander perspectief kon benaderen.

Ben Caselin. Zonder hem was ik nooit bij het Bahá'í geloof terecht gekomen in de eerste plaats en ik ben blij dat hij mij heeft kennis laten maken met dit geloof.

De Bahá'í aanhangers in Kaapstad. Zonder mij te verwelkomen en de toestemming die zij mij gaven om bij activiteiten aanwezig te zijn had ik deze resultaten niet kunnen verkrijgen. Zij hebben mij een beeld gegeven van het principe *unity* waar zij voor staan. Zij hebben mij laten inzien hoe het is om in een land te wonen waar nog zoveel aan de hand is op gebied van segregatie dat zij ondanks alles doorgaan en streven naar een wereld waar iedereen één is en vechten tegen de dagelijkse vooroordelen.

Eline Huiberts. Wij waren het 'Zuid-Afrika groepje'. Met elkaar hebben we ervaringen kunnen delen tijdens de veldwerkperiode en elkaar motiveren tijdens het schrijven van de scriptie.

Anke Hylkema. Mijn basisschoolvriendinnetje die tijdens het schrijven van haar eigen scriptie voor haar studie Nederlands, mijn scriptie wilde nakijken op het gebied van taal.

Mijn familie. Mijn broer wil ik bedanken voor het geven van goede tips hoe ik mijn studie op bepaalde vlakken kan aanpakken. Mijn ouders wil ik als laatste het meest bedanken voor het altijd klaar staan voor me en mij steunen in alles wat ik doe ongeacht of ze het er mee eens zijn of niet. Zij hebben mij de mogelijkheid gegeven om uiteindelijk te gaan studeren wat echt mijn passie is en zonder hen had ik dit niet kunnen bereiken.

Als laatste ben ik dankbaar dat de Universiteit Utrecht mij de mogelijkheid heeft gegeven om als antropoloog in spé onderzoek te kunnen doen in het buitenland. Dit is een ervaring waar ik altijd met veel plezier en als een leermoment op terug zal kijken.

Merel Bleijerveld

Bibliografie

- Anisman, H. & Ysseldyk, R. & Matheson, K.
2010 'Religiosity as Identity: Toward an Understand of Religion from a Social Identity Perspective'. *Personality and Social Psychology Review*. Vol. 14, Issue 1, p. 60 – 71.
- Asad, Talal.
1993 *Genealogies of Religion: Discipline and Reasons of Power in Christianity and Islam*. Chapter 1: The Construction of Religion as an Anthropological Category. Baltimore MD: Johns Hopkins University Press.
- Baumann, Gerd.
1999 *The multicultural riddle : rethinking national, ethnic, and religious identities*. Chapter 2: From Dreaming to Meaning: The Multicultural Triangle. National Culture, Ethnic Culture, Religion as Culture. New York: Routledge
- Bahá'í World News Service.
2011 Zuid-Afrikaanse Bahá'ís gedenken honderd jaar raciale eenheid. Persbericht, 23 november 2011, Den Haag.
- Cohen, Anthony P.
1993 'Culture as Identity: An Anthropologist's View'. *New Literary History*. Volume 24, Issue 1, p. 195 – 209
- Douma, M.
1993 *Brazilië. De armoede van een rijk land*. Kampen: Uitgeverij KOK.
- Eriksen.T.H.
2007 *Globalization: the key concepts*. New York: Berg.
- Faizi, Gloria.
1973 *Het Bahá'í geloof; een introductie*. Den Haag: Stichting Bahá'í Literatuur.
- Finchilescu, G. & Tredoux, C
2010 The Changing Landscape of Intergroup Relations in South Africa. *Journal of Social Issues*. Volume 66, Issue 2, p. 223, 14p.
- Freund, B
2001 Contrast in Urban Segregation: a Tale of Two African Cities, Durban (South Africa) and Abidjan (Côte d'Ivoire). *Journal of Southern African studies*, 2001, Volume 27, Issue 3, p. 527, 20p.
- Garner, R.C.
2000 Religion as a Source of Social Change in the New South Africa. *Journal of religion in Africa*, 2000, Volume 30, Issue 3, p . 310, 34p.
- Geertz, Clifford.
2005 'Shifting Aims, Moving Targets: on the Anthropology of Religion'. *Journal of the Royal Anthropological Institute*. Vol. 11, Issue 1, p. 1, 15p.
- Kottak, C.
2008 *Cultural Anthropology*. New York: McGraw-Hill.

Koonings, K. & Kruijt, D. et al.

2007 Fractured Cities. Social Exclusion, Urban Violence and Contested Spaces in Latin America. Londen: Zed Books

Luhtanen, R., & Crocker, J.

1992 A collective self-esteem scale: Self-evaluation of one's social identity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18, 302-318.

McCrone, David & Bechhofer, Frank

2008 National identity and social inclusion. *Ethnic and Racial Studies*. Vol. 31 No. 7, p. 1245 -1266

McMullen, Micheal

2000 *The Bahá'í. The Religious Construction of a Global Identity*. New Brunswick, New Jersey en London: Rutgers University Press.

Muyeba, S. & Seekings, J.

2011 Race, attitudes and behavior in racially-mixed, low-income neighbourhoods in Cape Town. *Current Sociology*. 59(5). P. 655-671

National Spiritual Assembly of the Bahá'ís of South Africa.

1998 *What is the Bahá'í Faith?* Cape Town: Printomatic.

Nuis, Aad

1966 *Apartheid, feiten en commentaren*. Amsterdam: Paris

Pijl, Y. van der, Raven, D., Brouwer, L., Oude Breuil, B.C.

2009 *Antropologische vergezichten: Mondialisering, migratie en multiculturaliteit*. Amsterdam: Aksant.

Schutte, G.

2000 Being African in South Africa: the Dynamics of Exclusion and Inclusion. *Social Identities*, 2000, Volume 6, Issue 2, p. 207, 16p.

Sims, M.

1999 High-Status Residential Segregation among Racial and Ethnic Groups in Five Metro Areas, 1980-1990. *Social science quarterly*. Volume 80, Issue 3, p. 556, 18p.

Swidler, Ann.

1996 Geertz's Ambiguous Legacy: The Interpretation of Cultures: Selected Essays. *Contemporary Sociology*, Vol. 25, No. 3, pp. 299-302

Walbridge, John

1996 *Naw-Rúz: The Bahá'í New Year*. Hoofdstuk uit Sacred Acts, Sacred Space, Sacred Time. Oxford: George Ronald.

Internetpagina's

Bahá'ís of South Africa.

2007 <http://www.bahai.org.za/cm/>. 13 mei 2012.

Lehman, Dale E.

2008 A New Year Begins.

<http://www.planetbahai.org/cgi-bin/articles.pl?article=46>. 19 juni 2012.

South African Government Information
<http://www.info.gov.za/>. 19 juni 2012.

South Africa: fast facts
<http://www.safrika.info/about/facts.htm>. 13 mei 2012.

University of Cape Town, UCT
<http://www.uct.ac.za/apply/fees/>. 19 juni 2012.

Zuid-Afrika.
<http://www landenweb.net/zuid-afrika/godsdienst/>. 13 mei 2012.

Bijlage I: Summary

South Africa has suffered 46 years under the apartheid. Racial segregation was based on skin color (Nuis 1966; 9 - 15). It was important that the ideologies of the white people were introduced in the law and the black and colored were excluded of political participation (Freund 2001). The black people had 90 percent of the country and during the racial segregation they had to give their land to whites. At that moment, South Africa was structured as a 'white' country, both territorially and politically (Schutte 2000; 210). In 1994, this regime ended and there is racial segregation: everyone has a right to equal resources of the country. The main question of my research is therefore:

How does the period of desegregation, after the abolition of apartheid in 1994, looks like nowadays in Cape Town and how are the Bahá'í believers try to deal with this fact in their daily lives?

Racial segregation during the apartheid led to class segregation. This is still a fact that is visible in Cape Town. Neighborhoods are clustered based on their ethnicity. Black and colored people are mostly living in the slums whereas the white people are living in the upper-class areas.

Who we are, who we are considered to be and under what circumstances we live in, depends on how well or poorly our progress is assessed by the environment around us. Ethnicity can lead to social in- or exclusion (Freund 2001; 1246). In Cape Town, nobody really knows where they belong. Remarkably, no one is stepping out of their comfort zone so they turn to their own ethnicity group when they have the change. Despite this, there is slowly mixing by both voluntary and forced moving. Believing in a religion can help them find their own cultural identity, or that allows you to remedy in everyday life (Douma 1993; 31). When religious people give meaning to their practices, people can identify their selves with a certain group (Anisman, Ysseldyk & Matheson 2010; 60). This is reflected in the adherents of the Bahá'í Faith. Their message is oneness of mankind, coming together of all people, races, classes, nations and religions in a spirit of understanding and unity under the guidance of God (National Spiritual Assembly of the Baha'is or South Africa). Even though they believe in the principle of unity, they struggle the same as other residents of Cape Town. The legacy of clustered neighborhoods also has an impact on the faith. The community is very spread out in Cape Town and clustered as they are only a group of 342 believers in a city of 5.5 million inhabitants. Because of this separateness within the faith caused by the nascent communities, they are still ethnically segregated and they do not mix like they actually want.

In conclusion, Cape Town and its inhabitants have a long way to go but they are on track. Prejudice towards each other still lives in the minds of people and it seems everyone is searching where they belong whereas they turn to what they know. This also counts for the Bahá'ís, prejudice is a daily battle. To turn off prejudices, you need to step out of your comfort zone. During Naw Rúz it was clearly visible that mutual mixing is minimal. The belief has still a way to go in terms of maturity so they can grow in their faith to achieve their goal of creating unity in the world.

Bijlage II: Statistieken

RELIGIONS IN SOUTH AFRICA		
Religion	Number	% of total
Christianity	35 750 641	79.8%
Islam	654 064	1.5%
Hinduism	551 668	1.2%
Judaism	75 549	0.2%
Other beliefs	283 815	0.6%
No religion	6 767 165	15%
Undetermined	610 974	1.4%
TOTAL	44 819 774	100%

Source: *Census 2001*

<http://www.safrika.info/about/facts.htm#ixzz1juM0Kaan>

Estimates by population group and gender .

Hoe de geschatte populatie er op dit moment uit ziet in Zuid - Afrika.

Population group	Male		Female		Total	
	Number	% of total population	Number	% of total population	Number	% of total population
African	19 472 038	79,4	20 734 237	79,5	40 206 275	79,4
Coloured	2 188 782	8,9	2 351 008	9,0	4 539 790	9,0
Indian/Asian	626 690	2,6	648 177	2,5	1 274 867	2,5
White	2 227 526	9,1	2 338 299	9,0	4 565 825	9,0
Total	24 515 036	100,0	26 071 721	100,0	50 586 757	100,0

Source: Mid-Year Population Estimates, 2011

Bijlage III: Foto's van in het veld

Bij de core activiteiten van het Bahá'í geloof: children's classes en junior youth.

Foto 1.

Foto 2.

Deze foto's zijn genomen tijdens participerende observaties van children's classes en junior youth. Elke foto laat zien hoe de teacher op zijn of haar manier lesgeeft.

Foto 1 was een groep van kinderen tussen de 8 en 10 jaar die nog niet konden lezen zodat de teacher alles voorlas.

Foto 2 was de junior youth groep van 11 tot 13 jaar.

Foto 3 waren de allerkleinste. Deze groep had de leeftijd tussen 5 en 7 jaar.

Foto 3.

Foto's tijdens het bezoeken van verschillende townships in Kaapstad.

Foto 4.

Observaties middels het wandelen door een township. Iedereen die op dat moment thuis is gaat met je mee wandelen en ze willen allemaal wat vertellen over het leven dat zij leiden.

Foto 5:

Een typische straat van een township.

Foto 6:

De man die een winkeltje heeft in een township. Hij knipt bloemen uit gebruikte frisdrankblikjes. Hiermee verdient hij genoeg geld waarmee hij zijn kinderen naar *college* kan sturen. Zijn kinderen helpen hem veel mee in zijn winkeltje.